DPA
DIŞPOLİTİKAAKADEMİSİ

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

13-15 Nisan 2023, İstanbul

UİK ULUSLARARASI İLİŞKİLER KONSEYİ

TÜRKİYE CUMHURİYETİ DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

Global Academy

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ 1997

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

13-15 Nisan 2023, İstanbul

Bilim Kurulu:

Prof. Dr. Meliha Altunışık, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Aydın, Kadir Has Üniversitesi (Başkan)
Prof. Dr. Mitat Çelikpala, Kadir Has Üniversitesi
Prof. Dr. Yelda Demirağ, Başkent Üniversitesi
Prof. Dr. Çağrı Erhan, Altınbaş Üniversitesi
Prof. Dr. Meltem Müftüler Baç, Sabancı Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Şevket Ovalı, Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Ziya Öniş, Koç Üniversitesi
Prof. Dr. Gencer Özcan, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Düzenleme Kurulu:

Prof. Dr. Sinem Akgül Açıkmeşe, Kadir Has Üniversitesi (Başkan)
Doç. Dr. Fulya Aksu, Altınbaş Üniversitesi
Prof. Dr. Ebru Canan Sokullu, Bahçeşehir Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Cihan Dizdaroğlu, Başkent Üniversitesi
Doç. Dr. Özgür Özdamar, Bilkent Üniversitesi
Prof. Dr. Deniz Şenol Sert, Özyeğin Üniversitesi

Akademik Koordinatör:

Prof. Dr. Sinem Akgül Açıkmeşe, Kadir Has Üniversitesi

Akademi Asistanları:

Melike Bozkurt, Kadir Has Üniversitesi
Erman Ermihan, Kadir Has Üniversitesi
Sezen Kaya Sönmez, Kadir Has Üniversitesi
Doğuş Sönmez, Kadir Has Üniversitesi

Sosyal Medya ve Tanıtım Sorumlusu:

Pınar Göker

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

13-15 Nisan 2023, İstanbul

PROGRAM

13 NİSAN 2023 - PERŞEMBE

09.00-09.30	**Kayıt**
09.30-10.00	**Açılış Konuşması** *Mustafa Aydın, UİK Yönetim Kurulu Başkanı, Global Akademi Genel Koordinatörü*
10.00-11.00	**Onur Konuşması: Türk Dış Politikasının Yüzyılı** *Baskın Oran, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Emekli Öğretim Üyesi*
11.00-12.30	**Panel 1: Yüzüncü Yılında Türk Dış Politikasının Temel Belirleyicileri** *Sinem Akgül Açıkmeşe, Kadir Has Üniversitesi (moderatör)* • İç Siyaset, Ersin Kalaycıoğlu, Sabancı Üniversitesi • Kimlik, Evren Balta, Özyeğin Üniversitesi • Güvenlik, Gencer Özcan, İstanbul Bilgi Üniversitesi • Ekonomi, H. Emrah Karaoğuz, Kadir Has Üniversitesi
12.30-13.30	**Öğle Yemeği**

13.30-15.00 **Panel 2: Kuramsal Çerçeveden Türk Dış Politikası**

Şevket Ovalı, Dokuz Eylül Üniversitesi (moderatör)

- Türk Dış Politikasında Realizm-İdealizm Sarkacı, Mehmet Ali Tuğtan, İstanbul Bilgi Üniversitesi
- Türkiye'de Dış Politika Yapımı Nasıl Analiz Edilmelidir?, Özgür Özdamar, Bilkent Üniversitesi
- Eleştirel Kuramlar Işığında Türk Dış Politikasını Yeniden Okumak, Fulya Hisarlıoğlu, Kadir Has Üniversitesi
- Türkiye'nin Dış Politikasının Marksist Analizi: Bütünün Felsefesinden Dış Politika Analizine, Can Cemgil, İstanbul Bilgi Üniversitesi

15.00-15.30 **Kahve Arası**

15.30-17.00 **Panel 3: Türkiye ve Yakın Coğrafyalar**

Arıkan Açar, Yaşar Üniversitesi (moderatör)

- Türkiye-İsrail İlişkilerinde Özel Bir Yıl: 1958, Çağrı Erhan, Altınbaş Üniversitesi
- Duvar ve Ötesi: Türkiye'nin Suriye Politikasına Sınırdan Bir Bakış, Ayşegül Sever, Marmara Üniversitesi ve Funda Karadeniz, Gaziantep Üniversitesi
- Körfez Ülkelerinin "Çek Defteri" Politikasının Türk Dış Politikası Üzerindeki Etkileri, Necmettin Acar, Mardin Artuklu Üniversitesi
- Türkiye'nin Paradigma Değişiklikleri ve Kıbrıs, Ersoy Önder, Girne Amerikan Üniversitesi
- Türkiye'nin Doğu Akdeniz Politikasındaki Değişimler: Uluslararası Norm Literatürü Temelinde Eleştirel Bir Bakış, Esra Dilek, Sabancı Üniversitesi - IPM

17.00-17.30 **Kahve Arası**

17.30-19.00 **Panel 4: Türkiye Cumhuriyeti'nin Yüzüncü Yılında Türkiye ve Batı**

Barçın Yinanç, T24 (moderatör)

- Türk-Amerikan İlişkilerinde Devamlılık ve Değişim, Şevket Ovalı, Dokuz Eylül Üniversitesi
- Türkiye ve NATO: 71 Yıllık Bir İlişki, Serhat Güvenç, Kadir Has Üniversitesi
- Değişen Küresel Siyasette AB-Türkiye İkili İlişkilerinin Yeniden Ölçeklendirilmesi ve Küreselleşmesi, Emel Parlar Dal, Marmara Üniversitesi ve Samiratou Dipama, Thomas Sankara Üniversitesi
- Türkiye ve Balkanlar: Yüzyıllık Süreklilik, İnan Rüma, İstanbul Bilgi Üniversitesi

14 NİSAN 2023 – CUMA

09.00-10.30 **Panel 5: Türk Dış Politikasında Gözden Kaçanlar-1**

Cihan Dizdaroğlu, Başkent Üniversitesi (moderatör)

- Enerji Arz Güvenliğinden Enerjide Merkez Ülke Olma Arayışına 21. Yüzyıl Türk Dış Politikasında Enerji Faktörü, Azime Telli, Mersin Üniversitesi
- Türkiye'nin Yeşil İmgelemi: Yeşil Mutabakat Kapsamında Düşük Karbonlu Enerji Geçişinin Mekânsallığı, Emel Akçalı, Kadir Has Üniversitesi; Evrim Görmüş, MEF Üniversitesi ve Soli Özel, Kadir Has Üniversitesi
- Türkiye'nin Uzay Faaliyetleri ve Türk Dış Politikası, Itır Toksöz, Doğuş Üniversitesi
- Türk Dış Politikası'nda İstihbaratın Rolü, Tolga Ökten, Milli Savunma Üniversitesi

10.30-11.00 **Kahve Arası**

11.00-12.30 **Panel 6: Türk Dış Politikasında Gözden Kaçanlar-2**

Haldun Yalçınkaya, TOBB-Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi (moderatör)

- Aktörlerini Unutan Dış Politika: Kadınlar Nerede?, Zeynep Alemdar, Okan Üniversitesi
- Türk Dış Politikasında Enerji ve Enerji Güvenliği, Mitat Çelikpala, Kadir Has Üniversitesi
- İklim Değişikliği Çağında Türk Dış Politikası, Ayşegül Gökalp Kutlu, Kocaeli Üniversitesi
- Dış Politika Konusu Olarak Göç, Deniz Şenol Sert, Özyeğin Üniversitesi

12.30-13.30 **Öğle Yemeği**

13.30-15.00 **Panel 7: Türkiye ve Rusya, Kafkasya, Orta Asya**

Mitat Çelikpala, Kadir Has Üniversitesi (moderatör)

- Türkiye'nin Güney Kafkasya Politikası, Ayça Ergun, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
- Türkiye'nin Bağımsızlık Sonrası Orta Asya'daki Türk Cumhuriyetlerine Yönelik Dış Politikası, Yaşar Sarı, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
- Türkiye-Rusya İlişkilerinde Kaotik Kozmos Dönemi: Fırsatlar ve Zorluklar, Merve Suna Özel Özcan, Kırıkkale Üniversitesi
- Türk-Rus İlişkilerinin Avrasya ve Atlantikçilik Perspektiflerinden Karşılaştırılması, Güler Kalay, Üsküdar Üniversitesi

15.00-15.30 **Kahve Arası**

15.30-17.00 **Panel 8A: Türkiye ve Uzak Coğrafyalar**

İnan Rüma, İstanbul Bilgi Üniversitesi (moderatör)

- Türkiye'deki Sağ Siyasi Partilerin Çin'e Bakışı, Çağdaş Üngör, Marmara Üniversitesi
- Afrika'da Yeni Dinamikler ve Türkiye'ye Etkisi, Abdurrahim Sıradağ, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
- AK Parti'nin Afrika Politikası: Stratejik İşbirliğinde Açılım, Ceren Gürseler, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
- Neoklasik Realist Perspektiften Türkiye-Venezuela Yakınlaşmasının Açıklanması, Başar Baysal, Ankara Bilim Üniversitesi

Panel 8B: Türk Dış Politikasında Uyuşmazlık, Diplomasi ve Barış

Deniz Şenol Sert, Özyeğin Üniversitesi (moderatör)

- Türk Dış Politikasının Barış Girişimleri: Nedenleri, Örnek Olayları ve Sonuçları, Yakup Şahin, Mersin Üniversitesi
- Ukrayna Savaşı'nın Türkiye-NATO İlişkileri Üzerindeki Etkisi: Transatlantik Ortaklığı Birlikte İnşa Etmek, Sinem Ünaldılar, Ege Üniversitesi
- Türk Dış Politikası Çalışmalarında Kamu Diplomasisi, Muharrem Ekşi, Kırklareli Üniversitesi
- Türk Dış Politikasının Değişmeyen Gündem Maddesi: Deniz Uyuşmazlıkları, Arda Özkan, Ankara Üniversitesi ve Levent Kırval, İstanbul Teknik Üniversitesi

17.00-17.30 **Kahve Arası**

17.30-18.30 **Panel 9: Pratikte Türk Dış Politikası**

- Mustafa Aydın, Kadir Has Üniversitesi
- Murat Lütem, Dış Politika, Analiz ve Eşgüdüm Genel Müdürü, T.C. Dışişleri Bakanlığı

15 NİSAN 2023 – CUMARTESİ

09.30-11.00 **Panel 10A: Türk Dış Politikasında Güç Dengeleri, Ortaklıklar, Yönelimler**

Fulya Hisarlıoğlu, Kadir Has Üniversitesi (moderatör)

- 1877'den Günümüze Değişen Güç Dengeleri ve Türk Dış Politikasına Yansımaları, Havva Kök Arslan, Üsküdar Üniversitesi ve Attila Gökhun Dayıoğlu
- 1923-1939 Yılları Arası Türk Dış Politikası Bağlamında Eksen Tartışması, Orhan Karaoğlu, Cumhurbaşkanlığı Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu
- Yeni Jeopolitik Rekabet Ortamında Türkiye'nin Yeni Güç ve Refah Bölgesi Afro-Avrasya, Aşkın İnci Sökmen Alaca, İstanbul Arel Üniversitesi
- Kore'den Libya'ya Türkiye'nin Yurtdışı Askeri Konuşlandırma Politikası ve Dış Politika, Muzaffer Şenel, İstanbul Kültür Üniversitesi

Panel 10B: Türk Dış Politikasında Kimlik, Norm, Paradigma

Fulya Aksu, Altınbaş Üniversitesi (moderatör)

- Türk Ulusal Kimliğinde 'Vatan' Kavramının Mekânsal İnşası: Türk Dış Politikasında Avrupa'nın Yeri, Rahime Süleymanoğlu Kürüm, Bahçeşehir Üniversitesi ve Elif Gençkal Eroler, İstanbul Topkapı Üniversitesi
- 'Westphalia-Sistemi' ve 'Millet-Sistemi' Arasında Yolunu Arayan Türk Dış Politikası, Kemal Çiftçi, Giresun Üniversitesi
- Türk Dış Politikasında Millet-i Hâkime Paradigması, Ozan Kuyumcuoğlu, İstanbul Bilgi Üniversitesi
- Türk Dış Politikasının Yeni Doktrini: Girişimci ve İnsani Dış Politika, Burç Aka, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
- Dış Politika Rollerinin Kültürel Kökenleri: Ülkeler Arası Bir Analiz, Toygar Halistoprak, Antalya Bilim Üniversitesi ve Işıl Cerem Cenker Özek, Antalya Bilim Üniversitesi

11.00-11.30 **Kahve Arası**

11.30-13.00 **Kapanış Konuşması: Dış Politikada Ufuk Turu**

Burak Akçapar, T.C. Dışişleri Bakan Yardımcısı

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

13-15 Nisan 2023, İstanbul

BİLDİRİ ÖZETLERİ (oturum sırasıyla)

PANEL 1: YÜZÜNCÜ YILINDA TÜRK DIŞ POLİTİKASININ TEMEL BELİRLEYİCİLERİ

Sinem Akgül Açıkmeşe, Kadir Has Üniversitesi (moderatör)

- **İç Siyaset**

Ersin Kalaycıoğlu, Sabancı Üniversitesi

- **Kimlik**

Evren Balta, Özyeğin Üniversitesi

- **Güvenlik**

Gencer Özcan, İstanbul Bilgi Üniversitesi

- **Ekonomi**

H. Emrah Karaoğuz, Kadir Has Üniversitesi

İç Siyaset

Ersin Kalaycıoğlu
Sabancı Üniversitesi

Bu bildiride Türk kamuoyunun dış ilişkiler konusundaki bilgi düzeyi ve önceliği hususundaki saha taraması bulgularına dayalı bir değerlendirmede bulunmak hedeflenmiştir. Seçmen yaşındaki nüfusun ülkenin dış işleri ve ilişkileri konusundaki algıları ve bilgi düzeyinin ülkenin ekonomik istikrarı, işsizlik ve tüketici fiyatları düzeyi güvenlik/terör ve siyasi istikrar ve sosyal refah, özellikle eğitim ve sağlık gibi konu ve sorunlarla kıyaslandığında ortaya çıkan görüntünün pek de güçlü olmadığı dikkati çekmektedir. Ancak, potansiyel AB üyeliği gibi süregelen dış ilişkiler ve sorunların bir istisna teşkil ettiği görülmektedir. Birçok seçmen bu tür ilişkilerin değeri hakkında bir görüşe sahip görünmekte ve hükümetin dış politika duruşuyla ilgili olmasalar da, bu hususlara önem atfettikleri göze çarpmaktadır. AB üyeliği için bugün bir referandum söz konusu olsa oy verme eğiliminin yüksek olmasının yanı sıra, belirgin bir olumlu/ olumsuz oy verme tercihinin de mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Ortaya çıkarabildiğimiz kanıtlar Türkiye'nin AB üyeliği konusunda yapılacak bir halk oylamasında parti bağlılıklarının ve siyasi elit pozisyonlarının birbiriyle ilişkili olduğu görülmektedir. Siyasal parti ve liderlerin tutumuna paralel olarak değişen bir oy verme eğilimi saptanmıştır. Dış ilişkiler hakkında kamuoyunun tutumu daha çok siyasal seçkinler ve liderlerin önderliği ve öncülüğünde şekilleniyormuş gibi dururken, kamuoyu edilgen, siyasal seçkinler de etken olarak dış ilişkiler ve politikayı belirlemekteymiş gibi görünmektedir.

Kimlik

Evren Balta
Özyeğin Üniversitesi

Bu çalışma Türk dış politikasının 100 yılında ulusal kimlik oluşumunun ve tartışmalarının dış politika süreçlerini nasıl etkilediğini ve dış politika yapım süreçlerinin de ulusal kimlik üzerindeki etkisini karşılıklı olarak analiz edecektir. Türk dış politikası, geçtiğimiz 100 yılda, ulusal kimlik kurgusunun ve siyasal elitler arasında ulusal kimlik tartışmalarının cereyan ettiği en önemli alanlardan birisidir. Bu sunum, kimlik ve dış politika arasındaki ilişkiye üç çatışmalı alan ve bu alanların dönüşümü üzerinden bakacaktır: 1) Türkiye'nin iç bölünmeleri ve vatandaşlık tahayyülünü içeren ulusal kimlik tartışması, 2) bir kültürel coğrafya olarak Türkiye tahayyülünü içeren kültürel kimlik tartışması ve son olarak da 3) bir küresel/bölgesel aktör olarak Türkiye tahayyülünü içeren uluslararası kimlik/rol tartışması. Bu üç alandaki derin siyasal çatışma ve kutuplaşma Türkiye'nin geçtiğimiz yüzyılda dış politika yapım sürecine önemli etkilerde bulunmuş, dış politikada her üç alandaki kimlik inşasının kilit bölgesi haline gelmiştir.

Güvenlik

Gencer Özcan
İstanbul Bilgi Üniversitesi

Türkiye'de dış politika kararlarının da siyasal iktidarda bulunanların öncelikleri doğrultusunda alınmış kararlar olduğu saptamasından hareket edildiğinde, olağan siyasal süreçlerde çözüm bulunması gereken bir sorunun olağanüstü yöntemlerle ele alınması gereken bir konu biçiminde tanımlanarak güvenlik sorununa dönüştürüldüğü görülür. Bir siyasal konunun güvenlik sorunu olarak tanımlanıp olağan siyasal süreçlerin parçası olmaktan çıkarılması siyasal katılım ve parlamenter gözetimden uzak yollardan ele alınıp sonuçlandırılması anlamına gelmektedir. Bir siyasal konunun güvenlik sorununa dönüştürülmesi gündeme getirilen konunun "dışarı" ile ilişkilendirilebildiği, bir başka deyişle "dışsallaştırılabildiği" ölçüde kolaylaşabilmektedir. Dışsallaştırılarak "dış" politika konusuna dönüştürülen siyasal konuların ulusal güvenlik sorunu olarak tanımlanması iktidarı elinden bulunduranlara çeşitli olanaklar sağlamaktadır. Ulusal güvenlik gereği alınan dış politika kararları demokratik gözetim dışına çıkarılıp gizlilik örtüsü altına çekilmekte, dolayısıyla sorgulanması olanaksız kararlara dönüştürülmektedir. Artık yurttaşlardan ulusal güvenlik uyarınca alınan dış politika kararlarına katılmaları, katılmadıkları durumlarda sessizce katlanmaları beklenmektedir. Bu türden kararların geniş bir siyasal alanın siyaset dışı süreç ve uygulamaların etkisi altına alınması anlamına geldiği, demokratik hak ve özgürlükler açısından sakıncalı olduğu açıktır.

Ekonomi

H. Emrah Karaoğuz
Kadir Has Üniversitesi

Ekonomik faktörlerin dış politika yapım-süreçleri ve tercihleri üzerindeki etkisi her dönem önemli olmakla beraber, özellikle 1980'li yılların neoliberal dönüşümü ile birlikte bu etkinin son derece arttığı sıklıkla vurgulanmaktadır. Washington-uzlaşısı olarak adlandırılan politika sepeti ile birlikte (ticari ve finansal serbestleşme, özelleştirme, mali disiplin, vb.) ticaret hacimlerinin ülkelerin milli gelirlerine oranla bir hayli artması, doğrudan yabancı yatırımların aynı şekilde artması, vb. gelişmelerin dış politika yapım ve uygulama süreçlerini doğrudan etkilediği belirtilmektedir. Bu çalışma, öncelikle 1980 sonrası küresel dönüşümünü uluslararası ekonomi politik çerçevesi ile irdelemekte ve dış politika yapım süreçlerine ve tercihlerine etki eden faktörleri tartışmaktadır. Çalışma daha sonra bu tartışmayı Türkiye kapsamında yürütmektedir. 24 Ocak kararları ve sonrası, Türkiye ekonomisinin küresel piyasalara eklemlenme şekli, ekonomi alanında yeni çıkar gruplarının oluşması ve bu grupların dış politika tercihleri, devlet-iş dünyası ilişkileri, bölgesel gelişmeler ve bu gelişmelerin dış politikaya etkisi, 2008 küresel ekonomik krizi ve sonrası gibi konular ele alınmaktadır. Çalışma özellikle kurumsal bir perspektifle tüm bu süreçlerin irdelenmesinde kurumların önemine dikkat çekmekte ve bu kurumlar üzerinden Türk dış politikasının ekonomi politiğini tartışmaktadır.

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

13-15 Nisan 2023, İstanbul

PANEL 2: KURAMSAL ÇERÇEVEDEN TÜRK DIŞ POLİTİKASI

Şevket Ovalı, Dokuz Eylül Üniversitesi (moderatör)

- **Türk Dış Politikasında Realizm-İdealizm Sarkacı**

Mehmet Ali Tuğtan, İstanbul Bilgi Üniversitesi

- **Türkiye'de Dış Politika Yapımı Nasıl Analiz Edilmelidir?**

Özgür Özdamar, Bilkent Üniversitesi

- **Eleştirel Kuramlar Işığında Türk Dış Politikasını Yeniden Okumak**

Fulya Hisarlıoğlu, Kadir Has Üniversitesi

- **Türkiye'nin Dış Politikasının Marksist Analizi: Bütünün Felsefesinden Dış Politika Analizine**

Can Cemgil, İstanbul Bilgi Üniversitesi

DPA DIŞPOLİTİKAAKADEMİSİ

Türk Dış Politikasında Realizm-İdealizm Sarkacı

Mehmet Ali Tuğtan
İstanbul Bilgi Üniversitesi

Türk dış politikası (TDP) yazınında, "geleneksel" ya da devlet merkezli dış politika anlayışının ve buna alternatif olarak sunulan "vizyoner" ya da alternatif dış politika tezlerinin çatışması önemli bir yer tutmaktadır. Bu çatışmayı, dış politikanın uygulamasında da değişik dönemlerde ve şekillerde gözlemlemek mümkündür. Bu sunumda, geleneksel dış politika anlayışı ile ona karşı önerilen alternatifler arasında değişkenlik gösteren TDP, E. H. Carr'ın idealizm-realizm ikiliği çerçevesinde kavramsallaştırılacaktır. Çalışmada TDP'nin dönemsel olarak bir realizm-idealizm sarkaç hareketi yaptığı iddia edilecek ve bu hareketin nedenleri irdelenecektir. Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne TDP'de hangi dönemlerde ve ne şekilde idealizmin veya realizmin baskın olduğuna dair bir genel resim sunulurken, bu dönemlere dair ülke içi siyasal, döneme özgü konjonktürel ve uluslararası sisteme dair yapısal faktörler neoklasik bir teorik çerçevede bir araya getirilerek, TDP realizm-idealizm sarkacının temel dinamikleri ortaya konmaya çalışılacaktır.

Türkiye'de Dış Politika Yapımı Nasıl Analiz Edilmelidir?

Özgür Özdamar
Bilkent Üniversitesi

Türkiye'nin dış ilişkilerini inceleyen araştırmacılar, geleneksel olarak Türk dış politikası (TDP) çalışmalarında tarihsel ve vaka incelemesi yaklaşımlarını benimsemişlerdir. Bu çalışmalar genellikle aktör-genel yaklaşımları kullanarak, Türkiye'yi sadece 'ulusal çıkar'ını takip eden, tek bir dış politika rotasına sahip, üniter bir aktör olarak incelemişlerdir. Bu çalışmalar çoğunlukla teorik olmayan bir yaklaşıma ve politika-odaklı yazım tekniğine sahiptirler. Soğuk Savaş sonrası dönemde üretilen TDP çalışmaları ise yeni teoriler ve daha veriye dayalı analizler kullansalar da dünyadaki dış politika analizi (DPA) yazınındaki son gelişmeleri yakalayamamışlardır. Genellikle bu çalışmalar ikili ilişkiler ve Türkiye'nin uluslararası kurumlarla ilişkileri üzerine odaklanmışlardır. TDP çalışmalarını geliştirebilmek ve Türkiye'nin dış politikasının karmaşıklığını daha iyi açıklayabilmek için, 'dış politika analizi' veya 'dış politika karar verme' yaklaşımlarını kullanmamız gerektiğini iddia ediyorum. Bu yaklaşımların, TDP çalışmalarında gerekli olduğuna inanmamın birçok nedeni var. İlk olarak, Türkiye'nin dış ilişkilerine odaklanan çalışmaların, uluslararası ilişkilerdeki üç geleneksel analiz düzeyini de hesaba katması gerektiğini düşünüyorum. Yani, TDP çalışmaları, sistem düzeyindeki açıklamaların ötesinde, bireysel düzeyde karar verme faktörlerini ve devlet (ya da iç siyaset) düzeyindeki siyasi, ekonomik ve sosyal faktörleri de dikkate almalıdırlar. Bu iki analiz düzeyini göz ardı eden herhangi bir çalışma eksik olmaya mahkumdur. Başka bir deyişle, Türk dış politikası çalışanlar, analizlerinde mikro ve makro düzeydeki faktörleri yaratıcı bir şekilde birleştiren, çok-faktörlü ve çok-düzeyli analiz yapmayı amaçlamalıdırlar.

Buna bağlı olarak, TDP çalışmaları aktör-genel analizden aktör-spesifik analize geçmelidir. Analizlerimizde, 'devlet' gibi kestirme yollar, ifadeler kullanmamalı ve Türkiye veya herhangi bir devlette çeşitli aktörlerin ve faktörlerin dış politika karar verme sürecine katkıda bulunduğunu kabul etmeliyiz. Aynı şekilde TDP çalışmaları lider odaklı analizler yaparak karar perspektifinden TDP çalışmalarını sürdürmelidirler. Lider ve iç siyaset düzeyi analiz, DPA çalışmalarının merkezinde bulunmalıdır.

Eleştirel Kuramlar Işığında Türk Dış Politikasını Yeniden Okumak

Fulya Hisarlıoğlu
Kadir Has Üniversitesi

Uluslararası ilişkiler ve dış politika çalışmalarında 1970'lerin sonunda yükselen neorealist hegemonya karşısında Marksizm'in yaşadığı krizi eleştiren ve dogmatizmin ötesinde, toplumsalı kuşatan kurum ve kavramların yapı sökümü yoluyla sosyal gerçekliği anlamayı amaçlayan Avrupa merkezli yeni bir entelektüel yaklaşım doğmuştur. Merkezine evrensel rasyonelliği ve kabullenilmiş bir insan doğası tasvirini alan yaklaşımlara karşın gelişen bu yazın, yaşama ve toplumsala dair anlatıda söylemsel pratiklerin ve iç dinamiklerin inşacı rolünün göz ardı edilişini eleştirmiştir. Dış politikayı toplumsal bağlamı içinde incelemeye çalışan eleştirel yaklaşımlar, modern devletin oluşumunu şekillendiren kurucu dinamiklerin ve bunların devamını sağlayan anlatıların tarihsel süreç içinde evrimini tartışmaktadır. Eleştirel kuramın kavramsal araçlarıyla ve çözümleyici bakış açısı ekseninde kurgulanan bu tartışmada, Türk Dış Politikasının 100. yılında kimlik, ulusal bellek inşası, devletin bekası ve ulusal egemenlik gibi konular tarihsel ve toplumsal dinamikleri içinde ele alınacaktır. Türkiye siyasetinde tabu olarak ön plana çıkan tartışmaların yapı sökümüne imkan sağlayacak tartışmalar, Türkiye'nin bölgesel ve sistemsel değişimlerle yeni bir kutuplaşma dalgası yaşayan dünya siyasetindeki pozisyonunu tanımlamak adına önemlidir. Bu minvalde, eleştirel kuramların normatif iddiasını da içeren tartışmaların yaygınlaşması, dış politikanın çeşitlenen gündemine uyumlu, toplumsal aktörlerin katılımıyla daha demokratik bir veçhede ilerleyen, popülist söylemlerden uzak ve ilkeli bir dış politika inşası sürecine de katkı sunacaktır.

Türkiye'nin Dış Politikasının Marksist Analizi: Bütünün Felsefesinden Dış Politika Analizine

Can Cemgil

İstanbul Bilgi Üniversitesi

Yaygınlıkla Uluslararası İlişkiler (Uİ) disiplininin bir alt alanı olarak görülen Dış Politika Analizi (DPA), başat Uİ kuramlarında gözlemlenen evrenselci, bütünselci ve yapısalcı yaklaşımların aksine daha çok orta düzey kuramların hakim olduğu bir alan görüntüsünde. Genel bir DPA kuramının neredeyse imkansız bulunmasından kaynaklanan bu kopukluk ise DPA'da somut dış politikaların, politika setlerinin ve politika eğilimlerinin kuramsal olarak önceden belirlenmiş 'faktörler'e indirgenmesine ve böylece tarihten, failden, toplumdan, uluslararası düzenden, siyasetten ve iktisattan koparılmış bir tarzda analiz edilmesiyle sonuçlanıyor. Türkiye'nin Dış Politikasına ilişkin analizlerde de genellikle ya geleneksel siyasi tarih anlatıları ya da yukarıda bahsedildiği üzere önceden belirlenmiş faktör setlerine sıkışmış DPA yaklaşımları yaygınlıkla gözlemleniyor. u doğrultuda, bu tebliğde birbiriyle ilişkili biri kuramsal, diğer ampirik iki argümanı geliştirmeye çalışacağım: i) dış politikayı bir dizi faktöre verilen otomatik karşılıklar olarak görmenin ötesine geçip uluslararası ilişkiler alanının kurucu eylem alanı olarak tanımlayarak toplumsal faillerin kendilerini toplumsal olarak üretme ve yeniden üretme stratejilerinin esas unsurlarından biri şeklinde analiz etmemiz gerektiğine ilişkin siyasi Marksist bir diyalektik perspektife dayanan kuramsal bir pozisyonu tarif ettikten sonra; ii) bu pozisyonun özel olarak Türkiye'nin dış politikasında son dönemde gözlemlenen askeri aktivizmi açıklamak amacıyla nasıl kullanılabileceğini tartışacağım.

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

13-15 Nisan 2023, İstanbul

PANEL 3: TÜRKİYE VE YAKIN COĞRAFYALAR

Arıkan Açar, Yaşar Üniversitesi (moderatör)

- **Türkiye-İsrail İlişkilerinde Özel Bir Yıl: 1958**

Çağrı Erhan, Altınbaş Üniversitesi

- **Duvar ve Ötesi: Türkiye'nin Suriye Politikasına Sınırdan Bir Bakış**

Ayşegül Sever, Marmara Üniversitesi ve Funda Karadeniz, Gaziantep Üniversitesi

- **Körfez Ülkelerinin "Çek Defteri" Politikasının Türk Dış Politikası Üzerindeki Etkileri**

Necmettin Acar, Mardin Artuklu Üniversitesi

- **Türkiye'nin Paradigma Değişiklikleri ve Kıbrıs**

Ersoy Önder, Girne Amerikan Üniversitesi

- **Türkiye'nin Doğu Akdeniz Politikasındaki Değişimler: Uluslararası Norm Literatürü Temelinde Eleştirel Bir Bakış**

Esra Dilek, Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi

Türkiye-İsrail İlişkilerinde Özel Bir Yıl: 1958

Çağrı Erhan
Altınbaş Üniversitesi

İsrail bağımsızlığını ilan ettiğinde, çeşitli sebeplerle bu devleti tanıma konusunda tereddütler yaşayan Türkiye, 1949'da de facto ve 1950'de de jure tanıdığı bu devletle temkinli bir diplomatik ilişki kurmuştu. 1950ler boyunca ekonomik, ticari ve kültürel ilişkiler gelişirken, siyasi temaslarda aynı oranda ilerleme olmamasının arkasında Türkiye'nin Arap devletlerinin tepkisini çekmeme düşüncesi bulunmaktaydı. 1955'te Türkiye ile Irak arasında imzalanan ve bilahare Pakistan, İran ve Birleşik Krallığın üye olduğu Bağdat Paktı'nın İsrail'de yarattığı endişe de Tel Aviv yönetiminin Ankara'ya şüpheyle yaklaşmasına yol açmıştı. Süveyş Krizi sırasında aradaki mesafe iyice açılmış ve diplomatik ilişkilerin seviyesi düşürülmüştü. Müteakip iki yıl içinde tersine bir durum yaşandı. Mısır'da Nâsır'ın Batı karşıtı siyaseti ve bilhassa Suriye ile geliştirdiği ilişkiler Ankara'yı ziyadesiyle rahatsız etti. Suriye darbesinden sonra Türkiye'nin Nâsırizm'e karşı çabaları yoğunlaştı. Aynı dönemde İsrail Başbakanı David Ben Gurion, "iç hilaldeki Arap hasımları, dış hilaldeki Arap olmayan dostlarla dengelemek" şeklinde özetlenebilecek Çevresel Pakt teşebbüslerine hız vermiş, İran, Etiyopya ve Türkiye ile yakınlaşma gayreti içine girmişti. 1958 bu gayretlerin ivme kazandığı ve iki devletin önce dışişleri bakanları ardından da başbakanları arasında çok gizli görüşmelerin yapıldığı özel bir yıl oldu. Bu bildiride, söz konusu çok gizli görüşmelerin içeriği ve sonuçları, resmi tutanaklara dayalı olarak bir bilimsel toplantıda ilk kez tartışılacaktır.

Duvar ve Ötesi: Türkiye'nin Suriye Politikasına Sınırdan Bir Bakış

Ayşegül Sever - Funda Karadeniz
Marmara Üniversitesi - Gaziantep Üniversitesi

İlgili bildiriye konu olan makale bir dergide yayın sürecinde olduğundan özeti yayınlanmamıştır.

Körfez Ülkelerinin "Çek Defteri" Politikasının Türk Dış Politikası Üzerindeki Etkileri

Necmettin Acar
Mardin Artuklu Üniversitesi

Kurulduğu 1923 yılından itibaren yönünü Batı'ya dönen Türkiye Cumhuriyeti, köklü tarihi ve kültürel bağlarının bulunduğu Orta Doğu ülkeleriyle uzun yıllar sınırlı bir ilişki geliştirmeyi tercih etmiştir. Bu tercihin bir sonucu olarak Türkiye'nin Suudi Arabistan, Kuveyt, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi Körfez ülkeleriyle ilişkileri 1970'li yıllara kadar son derece sınırlı kalmıştır. Ancak 1970'li yıllardan itibaren Türkiye'nin bu ülkelerle olan ilişkilerinde belirgin bir değişim ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu değişimde Körfez'in sahip olduğu zengin hidrokarbon rezervlerinin önemli bir rolü bulunmaktadır. Körfez ülkelerinde petrolün ticari bir meta haline gelmesi II. Dünya Savaşı sonrası dönemde gerçekleşmiştir. 1960'lı yıllarda OPEC'in kurulması, takip eden dönemde petrolü millileştirme politikaları ve 1973 yılındaki petrol ambargosu Körfez ülkelerini küresel ekonominin ve enerji güvenliğinin önemli bir aktörü haline getirmiştir. Hidrokarbon ihracatından kaynaklı büyük bir zenginlik birikmiştir olan Körfez ülkeleri günümüzde de küresel ekonominin ve enerji güvenliğinin önemli bir aktörü olmayı sürdürmektedir. Hidrokarbon rezervleri sayesinde ekonomik açıdan oldukça zengin olsalar da köklü bir devlet geleneğine sahip olmayan, askeri kabiliyet ve kapasiteden yoksun olan Körfez ülkeleri, dış politikadaki amaçlarını elde etmek ve kendilerine yönelen tehditleri dengelemek için genellikle hidrokarbon gelirlerine güvenmişlerdir. "Çek Defteri" politikası olarak isimlendirilen bu politika gereğince bu ülkeler düşmanlarını yatıştırmak ve ittifak ilişkilerini tahkim etmek için hidrokarbon ihracatından elde ettikleri petro-dolarları etkili bir araç olarak kullanmışlardır. Körfez ülkelerinin takip ettiği "Çek Defteri" politikasıyla Batıda medya, spor, akademya hatta siyaset üzerinde oluşturduğu etki uzun zamandan beri tartışılmaktadır. Bu çalışmanın amacı Körfez ülkelerinin takip ettiği "Çek Defteri" politikasının Türk dış politikası üzerinde nasıl bir etki ortaya çıkardığını ortaya koymaktır. Körfez ülkelerinin "Çek Defteri" politikasının Türk dış politikası üzerindeki etkisini ortaya koyabilmek için 1950'li yıllardan itibaren Körfez ülkeleri açısından ortaya çıkan tehdit ve fırsatlara odaklanılması ve bu süreçte Türkiye-Körfez ilişkilerinin ekonomi-politik bir perspektiften analiz edilmesi gerekmektedir.

Arap-İsrail savaşları, İran İslam Devrimi, Irak'ın Kuveyt'i işgali ve Arap Baharı süreci gibi kriz dönemlerine Türkiye-Körfez ülkeleri ilişkileri ekonomi politik bir perspektiften değerlendirildiğinde Körfez kaynaklı fonların zaman zaman Türk dış politikası üzerinde kayda değer bir etki ortaya çıkardığı görülmüştür. Sayılan tüm bu kriz dönemlerinde Körfez'den Türkiye'ye akan fonlarla Türkiye'nin Körfez'in hassasiyetlerini dikkate alan dış politikası arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Paradigma Değişiklikleri ve Kıbrıs

Ersoy Önder
Girne Amerikan Üniversitesi

Üç paradigma, Kıbrıs sorununun geldiği noktada değişim ve dönüşümü mecbur bırakmaktadır. İlk paradigma, 1960 yılında kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin iki temel kurucu unsuru Türk ve Rum toplumlarının, kuruluştan bu yana yaşanan tarihsel süreçte, birlikte yaşama iradesini gösterememiş olmaları ve sonrasında da federasyon temelli çözüme ulaşamamaları gerçeğidir. Yapılan federasyon temelli tüm görüşme ve planlar, her iki tarafın bir türlü uzlaşamaması sonucu nihayete ermiştir. Brüksel'de yapılan son toplantının adının gayri resmî sıfatla anılması, bu realitenin gereğidir. O zaman, federatif çözüm çabalarına devam etmenin bir anlamı kalmamaktadır.

İkinci paradigma, Doğu Akdeniz'de çıkmakta ve çıkacak olan doğal kaynakların hakkaniyetli paylaşımı ve Avrupa pazarına ulaştırılması konusudur. ABD'nin, Rum yönetimi ve Yunanistan'ın savunduğu Doğu Akdeniz (EASTMED) Boru Hattı projesinin uygulanabilir olmadığını tespit etmesi ve bu projenin rafa kaldırılmasıyla kaynakların ulaştırılmasında yeni bir paradigma oluşmuştur. Bu yeni duruma göre en uygulanabilir çözüm yolu, Kıbrıs'ın her iki tarafına ait bölgelerin kullanıldığı Türkiye merkezli boru hatları vasıtasıyla Avrupa'ya kaynakların ulaştırılmasıdır. Yine ABD'nin Doğu Akdeniz'deki Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) sözde sınırlarını gösteren ve Yunanistan'ın maksimalist tezini savunan Sevilla haritası yerine, Türkiye'nin hakkaniyetli olarak savunduğu MEB haritasını, her ne kadar politik kabul açıklaması olmasa da yeni politik bölgesel çalışmalarda kullanmaya başlaması yeni bir paradigma olarak değerlendirilmektedir. Üçüncü ve belki de en önemli paradigma ise Rusya'nın Ukrayna'ya saldırması sonucu tüm dünyada önemi artan uluslararası güvenlik sorunudur. Uluslararası güvenlik örgütlerine üye olmayan devletler, hele kendilerinden her alanda büyük devletlerle komşularsa, Rusya'nın yaptığı özel operasyonlara benzer harekatlara karşı hassas duruma düşmüşlerdir. Finlandiya ve İsveç'in, yıllardır hiç değerlendirmedikleri halde, bir anda NATO'ya üyelik başvuruları, tamamıyla bu hassasiyetle ilgilidir. Kıbrıs özelinde, Rum tarafının kendisinden çok büyük bir ülke olan Türkiye'ye karşı güvenliğini sağlaması adına AB'ye üye olması, bu yeni dünya konjonktüründe artık yeterli bir savunma mekanizması değildir. Çünkü, AB uluslararası bir güvenlik örgütü değil, uluslararası bir ekonomik örgüttür. Putin'in Ukrayna'nın olası NATO üyeliği yüzünden komşusunu adeta ateş çemberine çevirmesiyle, yine Ukrayna'nın olası AB üyeliğine herhangi bir olumsuz tepki vermeyeceğini açıklaması, bu iki örgütün güvenlik paradigmasının farklılığını ortaya koymaktadır.

Kıbrıs için en iyi çözümün federasyon temelli olmadığı anlaşılmıştır. Birinin sevindiğine, diğeri üzülürken, bu iki toplumu birlikte yaşatmak mümkün değildir. O zaman, çözüm nasıl olacaktır? Zor da olsa her tarafın kazanacağı bir çözüm bulunabilir.

Türkiye'nin Doğu Akdeniz Politikasındaki Değişimler: Uluslararası Norm Literatürü Temelinde Eleştirel Bir Bakış

Esra Dilek

Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi

Son zamanlarda, uluslararası normlar literatürü liberal barış normlarının gittikçe yaygınlaşan bir biçimde reddedildiğini tartışmaktadır. Bu durum, Çin ve Rusya'nın öncülüğünce gerçekleşmekte olan ve dünyada otoriter yönetimlerin yaygınlaşmasıyla bağlantılı olan genel normatif değişimin bir parçası olarak görülmektedir. Yakın dönemde yapılan çalışmalar liberal normlara yönelik itirazı bazı modeller çerçevesinde tartışmıştır. Bu doğrultuda, uluslararası normlar literatüründe 'liberal taklit' (liberal mimicry), 'özcü medeniyetçilik' (civilizational essentialism) ve 'zıt norm girişimciliği' (counter-norm entrepreneurship) gibi modeller belirlenmiştir. Bu modellere göre liberal normları reddeden devletler liberal normların yanlış kullanımı (liberal taklit), medeniyetler arasında özcü farklar olduğunu savunma (özcü medeniyetçilik), ve liberal olmayan alternatif normların yaygınlaştırılması (karşıt norm girişimciliği) gibi yollar izlemekteler. Bu modeller, normların itirazında sadece kabul veya ret gibi bir yol izlenmediğini göstermektedir. Aksine, devletlerin alternatif normlar oluşturarak ve kimlik inşası amacıyla kendi failliğini ifade etme aracı olarak normlara itiraz ettikleri tartışılmaktadır. Bu durum, özellikle Rusya ve Çin gibi güçlü devletlerin dışında kalan aktörler için geçerli olmaktadır. Bu perspektiften yola çıkarak bu çalışma, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de özellikle Kıbrıs sorununa yönelik çatışma ve barış söylemini uluslararası normlar literatürü temelinde analiz etmeyi amaçlamaktadır. Türkiye, dış politika söyleminde artan bir şekilde çatışmacı bir söylem benimsemiştir ve özcü medeniyetçi bir tavır takınmıştır. Bu çalışma, bu durumun sadece Türkiye iç siyasetindeki artan otoriterleşmenin bir yansıması olmadığını ve daha genel normatif değişimlerle ilgili olduğunu savunmaktadır. Bu amaçla bu çalışma, Türkiye'nin 2002-2022 dönemindeki siyasi söylemini medya, resmi açıklamalar ve dış politika yapımında rol alan aktörlerle görüşmelere dayanarak analiz etmektedir.

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

13-15 Nisan 2023, İstanbul

PANEL 4: TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN YÜZÜNCÜ YILINDA TÜRKİYE VE BATI

Barçın Yinanç, T24 (moderatör)

- **Türk-Amerikan İlişkilerinde Devamlılık ve Değişim**

Şevket Ovalı, Dokuz Eylül Üniversitesi

- **Türkiye ve NATO: 71 Yıllık Bir İlişki**

Serhat Güvenç, Kadir Has Üniversitesi

- **Değişen Küresel Siyasette AB-Türkiye İkili İlişkilerinin Yeniden Ölçeklendirilmesi ve Küreselleşmesi**

Emel Parlar Dal, Marmara Üniversitesi ve Samiratou Dipama, Thomas Sankara Üniversitesi

- **Türkiye ve Balkanlar: Yüzyıllık Süreklilik**

İnan Rüma, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Türk-Amerikan İlişkilerinde Devamlılık ve Değişim

Şevket Ovalı
Dokuz Eylül Üniversitesi

Türk-Amerikan ilişkileri Cumhuriyetin ilk yıllarından 1939'a kadar düşük yoğunluklu bir seyir izlemiştir. 1923-1939 arasındaki dönemde ilişkilerdeki başlıca konu başlıkları ticaret hacminin arttırılması, serbest ticaretin teşvik edilmesi ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesidir. 1945-1991 arasında ise Türk-Amerikan ilişkileri Cumhuriyetin ilk yıllarına kıyasla çok daha önemli hale gelmiş hem krizlerin hem de işbirliklerinin görüldüğü bir karaktere bürünmüştür. Taraflar Küba Füze Krizi, Afyon ekimi, Kıbrıs meselesi gibi konularda krizler yaşarken, ilişkiler ABD'nin silah ambargosu ve Türkiye'nin ABD üslerini kapatma kararıyla adeta dibe vurmuştur. Soğuk Savaş aynı zamanda Türk-Amerikan ilişkilerindeki işbirliğinin askeri boyuta taşındığı bir dönem olup, hem ikili düzeyde hem de NATO bünyesinde derinleşen bir askeri ortaklık inşa edilmiştir. Sovyetler Birliği tehdidinin bitmesiyle ikili ilişkiler üzerinde sorunların çözümünü veya uzlaşmayı zorlayan sistemik baskı da ortadan kalkmıştır. Bu durum Ankara-Washington hattında yaşanan krizlerin daha derinden hissedilmesine yol açarken mevcut sorunlara yenilerinin de eklenmesi ikili ilişkileri iniş çıkışlarla dolu bir gerilim sarmalına sokmuştur. I. Körfez Savaşı sonrasında Çekiç Güç ile başlayan krizler dönemi 2000'li yıllarda Tezkere krizi, Çuval Krizi, Fetö krizi, Rahip Brunson Davası, Halkbank Krizi, Vize Krizi, YPG-PYD Krizi, Trump dönemindeki Twitter krizleri, S-400 / F-35 krizi gibi pek çok gerilimle devam etmiştir. Tıpkı Soğuk Savaş döneminde olduğu gibi bu dönem de sadece krizlerle değil aynı zamanda işbirlikleri ile de değerlendirilebilir. 1990'larda Balkanlarda ve Karadeniz'de istikrarın sağlanmasına yönelik ortaklık, 11 Eylül 2001 sonrasında uluslararası terörizme karşı işbirliğini de içerecek şekilde genişlemiştir. İki ülke arasındaki anlaşmazlık ve işbirliği alanlarını merkeze alan bu çalışma Türk-Amerikan ilişkilerindeki devamlılık ve değişim dinamiklerini tartışmayı hedeflemektedir. Çalışma bu dinamikleri tartışırken her dönemin kendine has özelliklerini göz ardı etmemek için dönemsel bir ayrıştırmaya gidecektir. İlişkiler, uluslararası sistemdeki yapısal dönüşümler ekseninde 1923-1939, 1945-1990 ve 1991-2023 olarak üç döneme bölünmüştür. Türk Amerikan ilişkilerinin bu üç döneminde anlaşmazlık ve işbirliğini ortaya çıkaran faktörler incelenecek ve devamlılık-değişim örüntüsü ortaya konacaktır. İncelenen dönemler arasında ne gibi benzerlikler veya farklılıkların olduğu, işbirliği ve anlaşmazlık başlıklarında hangi faktörlerin belirleyici olduğu, sistemik değişimler, iç siyasi dinamikler ve liderlerin işbirliği ve anlaşmazlık alanlarını nasıl etkilediği gibi sorulara da cevap aranacaktır.

Türkiye ve NATO: 71 Yıllık Bir İlişki

Serhat Güvenç
Kadir Has Üniversitesi

NATO bir askeri bir ittifak olarak kuruldu. Ancak ittifakın askeri ayağı zamanla siyasi bir ayakla desteklendiği için, Soğuk Savaş'ta oluşturan kurumsal altyapı, işbirliği, dayanışma ve danışma mekanizmaları NATO üyelerinin siyasi amaçlarına hizmet etmeye devam etti. Bu sayede ittifak arada "beyin ölümü" tanısı koyanlara inat varlığını sürdürmeye devam etti. Neredeyse birinci yılına giren Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişimi, NATO'nun askeri boyutunu bir kez daha, siyasi boyutunun önüne geçirdi. Rusya'nın saldırganlığı kimilerine göre uluslararası sistemde yapısal dönüşümü tetiklerken, kimilerine göre zaten başlamış olan dönüşüme ivme kazandırdı. Hangi açıdan bakarsanız bakın, batı güvenlik topluluğu ve onun alt kümesini oluşturan Avrupa güvenlik mimarisi yeniden kurgulanırken NATO'nun ilk kez AB'nin önüne geçtiği bir döneme girildi. Bu durum, 71 yıllık ittifak üyesi olarak Türkiye'ye yeni bir imkan sağlıyor. AB'den dışlanmak hala incitici ancak siyasi ve stratejik açıdan eskisi kadar kritik değil. 100 yaşını dolduracak bir cumhuriyet için, bir askeri ittifaka 71 yıldır üye olmak azımsanmayacak bir sürekliliğe işaret ediyor. Öte yandan Türk kamuoyunun NATO konusundaki düşünceleri bir hayli farklılık gösterebiliyor. Kimilerine göre Türkiye için bir istikrar unsuru, bir çıpa NATO, kimilerine göre ise ulusal egemenliğine tehdit. Son gelişmeler aradan geçen 71 yıla rağmen ittifaka üyeliğin hala içselleştirilemediğini de gösteriyor. Bu bildiride özellikle Rusya'nın Ukrayna saldırısı sonar değişen ve dönüşen dünya siyasetinde, NATO'nun Türkiye anlamı tartışılacaktır.

Değişen Küresel Siyasette AB-Türkiye İlişkilerinin Yeniden Konumlandırılması ve Küreselleşmesi

Emel Parlar Dal - Samiratou Dipama
Marmara Universitesi - Thomas Sankara Universitesi

Bu çalışma derecelendirme ve yeniden derecelendirme kavramlarını merkeze koyarak AB-Türkiye ilişkilerini küresel siyasette yeniden konumlandırmayı hedeflemektedir. İlk olarak, bu çalışma AB-Türkiye ilişkilerini tarihsel, siyasi ve sosyal açıdan değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bunu yaparken, derecelendirme ve yeniden derecelendirme kavramlarının öncelikle siyasi coğrafya ve uluslararası ilişkilerde kullanımlarına ilişkin mevcut teorileri inceliyoruz. Bu makalenin ikinci amacı, derecelendirmenin AB ilişkilerindeki önemini tarihsel, siyasi ve sosyal açılardan incelemektir. Üçüncü bölümde ise ilk adım olarak AB ve Türkiye'nin yeni bir AB-Türkiye alanını yeniden tanımlayarak yeniden inşa edip edemeyeceğini araştırılmaktadır. İkinci adım olarak ise makale, iklim değişikliği, sürdürülebilir kalkınma, ticaret ve ekonomi gibi politika alanlarında AB-Türkiye ilişkilerinin küreselleşmesinin mümkün olup olmadığını değerlendiriyor.

Coğrafi tasavvurlar ve kurgular olarak tanımlanan dereceler/ölçekler, AB-Türkiye ilişkilerinin tarihsel seyrine baktığımızda en baştan beri önemli olmuştur. 1963 Ankara Anlaşması'nın ve ardından gelen Gümrük Birliği Anlaşması'nın imzalanmasında, Türkiye'nin AB adaylık başvurusunun resmi olarak kabul edilmesinde ve Türkiye'yi bir 'köprü' bölgesi olarak konumlandıran 2016 göç anlaşmasında somut olarak bunu görmekteyiz. Bununla birlikte, ilişkilerin ölçeğini oluşturan coğrafi tahayyüller sabit değildir. Tam tersi bu coğrafi algı ve kurgular zaman içinde değişmeye eğilimlidirler ve AB-Türkiye ilişkilerinin bundan sonraki alanın ve ölçeğinin ne olacağı konusunda ciddi etkileri olacaktır. Bütün bunlara ek olarak, Türkiye ile AB arasındaki yeni ölçeğin oluşturulmasında coğrafi alanın yanı sıra kimlik ve normların da önemli bir rol oynadığını belirtmek gerekir. Katılım müzakerelerindeki tıkanıklık ve Gümrük Birliğinin modernizasyon süreçleri, AB-Türkiye alanının bu norm temelli yeniden inşasının ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilebilir. AB ile Türkiye ilişiklerinin yeniden derecelendirilmesi aslında Türkiye ile AB'nin kaderinin birbirine bağlı olduğu anlamına gelir. Ayrıca, ikisi arasındaki karşılıklı bağımlılık seviyesinin çok yüksek olması ilişkilerin evrimindeki olumsuz gelişmelerin her iki tarafı da yakından etkileyeceğini kaçınılmaz hale getirmektedir. Bu nedenle, AB ve Türkiye'nin, gelişmekte olan AB-İngiltere iş birliği veya mevcut Avrupa Ekonomik Alanı'nda Norveç-İzlanda ile olan işbirliği modeline benzer daha gelişmiş işlevsel bağlarla teknik işbirliğini sürdürebilecekleri ve güçlendirebilecekleri yeni bir ölçek tanımlaması çok önemlidir. Sonuç olarak, sosyal olarak inşa edilmiş yeni AB-Türkiye alanı, gümrük birliğinin modernizasyonu ve daha da derinleşmiş bir iş birliğiyle güvenlik ve ekonomi ile ilgili konulara daha fazla odaklanacaktır. Bu güçlendirilmiş iş birliği iki aktör arasındaki mevcut ortaklığı daha da işlevsel hale getirecek ve uzun vadede Türkiye'yi Avrupa normlarına yaklaştırarak Türkiye-AB ilişkiler ağını hem genişletecek hem de sağlamlaştıracaktır. Esasen Türkiye ve AB iklim değişikliği alanında, gümrük birliğinin modernizasyonu yoluyla ticari ve ekonomik ilişkilerin yeniden gözden geçirilmesi ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin (SKH) uygulanması gibi başlıklarda daha verimli bir şekilde iş birliği yapabilme potansiyeline sahiptir. Bu iş birliği alanları, her iki tarafın da ilişkileri geliştirmek için sahip olduğu araçlarla yeni bir etkileşim alanının açılması için bir fırsat sunuyor. Bu yeni alan, iki ortak arasındaki güveni artıracak ve ikili ilişkilerinin küreselleşmesine de sebep olacak ekonomik ve güvenlik konuları üzerine inşa edilecektir.

Türkiye ve Balkanlar: Yüzyıllık Süreklilik

İnan Rüma

İstanbul Bilgi Üniversitesi

Türkiye dış politikasının temel öğelerinin ciddi değişimlere uğradığı tartışmasıyla geçen 2010'lardan sonra, Cumhuriyet'in 100.yılı vesilesiyle tarihsel bilanço değerlendirildiğinde, Balkanlara yönelik siyasetlerin dikkate değer bir süreklilik arz ettiği söylenebilir. 2010'lardaki değişim çerçevesinde dile getirilen unsurlar, olumlu yönlerde ekonomik ve kültürel ilişkilerin vurgulanarak açılım sağlanması ve bölgesel failler ile ilişkilerde sonuç alma amacının artmasıdır.

Olumsuz yönler ise din ve tarihin daha fazla öne çıkarılması, bölgedeki yöneticilerin ve toplumların algı ve önceliklerinin göz ardı edilmesi, kendi (potansiyel) etkisini abartan söylemler ve bölge dışı fâillerin etkisini azımsama olarak belirtilmektedir. Bu çalışmada, Türkiye dış politikasının küresel üretim ilişkileri ile dünya düzeninin çerçevesinde yer aldığı gözlemiyle, 1929 ve 2008 küresel ekonomi politik krizleri ile müsemma dönemler olan 1930'lar ve 2010'lar üzerinde durulacaktır. Bu iki dönemin Türkiye iç siyasetinde de çok tartışılması bu tercihin nedenlerindendir. Sonuç olarak, 2010'lardaki küresel belirsizlikler ve olumsuzluklardaki yalpalamalar dâhil ve hariç; Türkiye'nin Balkanlara yönelik dış politikasında çok taraflılık, uluslararası ve bölgesel iş birliği, askerî güç kullanımından kaçınmak, sınır değişikliği ve soydaşlara dayanarak toprak talebi gibi tehlikelerden sakınmak gibi liberal denilen dünya düzeninin ögelerini yansıtan bir süreklilik görülmektedir. 2010'lardaki küresel kriz ve iç siyaset kaynaklı yalpalamaların bu sürekliliği zorlasa bile değiştir(e)mediğini söylemek mümkündür. Türkiye ve Balkanlar aslında huzurlu bir birlikteliktir ve ayrılıktır.

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

13-15 Nisan 2023, İstanbul

PANEL 5: TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA GÖZDEN KAÇANLAR-1

Cihan Dizdaroğlu, Başkent Üniversitesi (moderatör)

- **Enerji Arz Güvenliğinden Enerjide Merkez Ülke Olma Arayışına 21. Yüzyıl Türk Dış Politikasında Enerji Faktörü**

Azime Telli, Mersin Üniversitesi

- **Türkiye'nin Yeşil İmgelemi: Yeşil Mutabakat Kapsamında Düşük Karbonlu Enerji Geçişinin Mekansallığı**

Emel Akçalı, Kadir Has Üniversitesi; Evrim Görmüş, MEF Üniversitesi ve Soli Özel, Kadir Has Üniversitesi

- **Türkiye'nin Uzay Faaliyetleri ve Türk Dış Politikası**

Itır Toksöz, Doğuş Üniversitesi

- **Türk Dış Politikasında İstihbaratın Rolü**

Tolga Ökten, Milli Savunma Üniversitesi

Enerji Arz Güvenliğinden Enerjide Merkez Ülke Olma Arayışına 21. Yüzyıl Türk Dış Politikasında Enerji Faktörü

Azime Telli
Mersin Üniversitesi

Türk dış politikasında yeni açılımları beraberinde getiren 21. yüzyıl, ülkenin enerji politikasının daha aktif hale gelmesine sahne olmuştur. Enerjide kendi kendine yetme noktasının çok uzağında olan Türkiye, yeni yüzyılı uzun yıllara dayanan bir enerji stratejisi olmadan karşılamıştır. Soğuk Savaş'ın ideolojik kutuplaşması, 1980- 1988 yılları arasında süren İran-Irak savaşı gibi dış etkenlerin yanında, 1970 ve 1980'ler süresince kırılgan bir iktisadi yapısının olması ve iç güvenlik sorunları geniş çaplı ve uzun soluklu bir enerji politikasının geliştirilememesinde etkili olmuştur. Enerji zengini komşu ülkelerle Soğuk Savaş döneminde kurulamayan ilişkilerin geliştirilmesinin şekillendirdiği yeni enerji politikasında arz güvenliğinin sağlanmasına yönelik güzergâh ve kaynak çeşitlendirme arayışları dikkat çekmiştir. Birbiri ardına imzalanan anlaşmalar Türkiye enerji akışında kilit ülke konumuna gelirken 2010 yılı sonrasında ise enerji politikasında merkez ülke olma arayışı öne çıkmıştır. Bu kapsamda, Türkiye'nin 21. yüzyıl enerji diplomasisini iki ayrı dönemde ele almak mümkün olup ilk on yılda baskın unsurun enerji arz güvenliğini sağlamak olduğu görülürken ikinci on yılda enerji ticaretinden jeopolitik ve jeoekonomik kazanımlar elde etme çabası ağırlık kazanmıştır. Türk dış politikasının son yirmi yılını şekillendiren aktif ve çok boyutlu yaklaşımın temel sütunlarından biri enerji stratejisi olup bu kapsamda orta ve uzun vadede bölgesel ve küresel enerji güvenliğine katkı sunulması hedeflenmektedir. Ancak bu süreçte iddialı açıklamalara rağmen Türkiye henüz enerji akışı üzerinden gelir elde eden transit ülke konumuna gelebilmiş durumdadır. Çalışmada dönemsel olarak enerji arz güvenliğinin Türk dış politikası üzerindeki etkisi analiz edilecek olup ortaya çıkan yeni iş birliği ve çatışma dinamikleri ortaya konacaktır.

Türkiye'nin Yeşil İmgelemi: Yeşil Mutabakat Kapsamında Düşük Karbonlu Enerji Geçişinin Mekansallığı

Emel Akçalı - Evrim Görmüş - Soli Özel
Kadir Has Üniversitesi - MEF Üniversitesi - Kadir Has Üniversitesi

İklim değişikliği ve yeşil enerjiye dönüş hazırlık düzeyi, Avrupa Birliği ülkeleri içinde ve Türkiye'de bölgeler arasında önemli ölçüde farklılık göstermektedir. AB Yeşil Mutabakat hedefleri (ör. iklim değişikliğine uyum, afet riski, biyolojik çeşitlilik) için vatandaşlar ve yerel yönetimlerin katılımı elzemdir. Dünya, rekor kıran en sıcak on yılı geride bırakmış ve halihazırda meydana gelen iklim etkileri eşi benzeri görülmemiş orman yangınları, sıcak hava dalgaları, Akdeniz bölgesindeki yıkıcı kuraklık çemberi ve AB'yi kasıp kavuran kasırgalar, çölleşme, buzullaşma, biyolojik çeşitlilik kaybı gibi yavaş başlayan olaylar, ekosistemlerin bozulması, su kıtlığı, okyanusların asitlenmesi veya deniz seviyesinin yükselmesi gibi çevresel sorunlardan dolayı ciddi ekonomik kayıplar yaratmakta

ve bu durum, ekonomik mülteciliği ve kaçak göçmenliği de artırmaktadır. İşbu sunum, Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatı'nın AB coğrafyasını ve çevresini ne ölçüde etkilediğini sorgulamakta ve Türkiye'de bu alanda var olan birden fazla dekarbonizasyon politikalarının mekansal koşullarını ortaya koymaktadır. Farklı coğrafi alanlarda, yeşil enerji dönüşümü nasıl olur bunun için daha fazla ampirik bilgi gerekmektedir. Bu bağlamda, çalışma Türkiye üzerinde yoğunlaşacak ve Türkiye'deki düşük karbona geçiş sürecini mevcut ekonomik ve siyasi şartlar içerisinde inceleyecektir. Araştırmanın ana amacı, hem AB'nin hem de Türkiye gibi ortaklarının yeşil ütopyalar yaratmaktansa, gerçekten çevreci ve ülke koşullarına uygun bir yenilenebilir enerji dönüşüme hazırlanmasının gerçekçi koşullarını tartışmaktır.

Türkiye'nin Uzay Faaliyetleri ve Türk Dış Politikası

Itır Toksöz

Doğuş Üniversitesi

Soğuk Savaş döneminde sınırlı sayıda ülkenin kabiliyetleri arasında sayılan uzay faaliyetleri ve uzay sektörü, 21. Yüzyıla gelindiğinde hem devlet hem devlet-dışı pek çok aktörün giriş yaptığı bir alan haline gelmiştir. Türkiye de bu aktörlerden biridir. Uzay ajansını 2018 yılında kuran ve Milli Uzay Programı Stratejisi Genelgesini 2022'de Resmi Gazete'de yayınlayan Türkiye'nin uzay faaliyetlerine başlaması daha erken tarihlere gitse de, bu alanda kurumsallaşması ancak yakın bir tarihte gerçekleşebilmiştir. Denilebilir ki bugün eski ve yeni tüm uzay aktörleri için uluslararası işbirlikleri elzemdir ve dolayısıyla ülkelerin dış politikaları da uzay faaliyetlerinin başarısı üzerinde son derece önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu iş birliklerinin geliştirilebilmesinde yani uzay faaliyetlerinde yol alabilmekte ülkelerin dış politikaları hiç şüphesiz etkili olmaktadır. Ancak resmi tersine çevirirsek aynı zamanda uzay faaliyetleri de ülkelerin dış politikalarında önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin ülkeler, dünya gözlem uydularının verileri sayesinde dost-düşman ülkelerin faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olabilmekte, iletişim uyduları sayesinde dış politikada bir yumuşak güç unsuru olarak televizyon programları vasıtası ile etkinliklerini artırabilmektedirler. Bu çerçevede, Türkiye, Batı'da uydularının fırlatılması için Avrupa Uzay Ajansı gibi devletlerararası ya da Space-X gibi devlet-dışı / özel sektör kurumlarıyla çalışmakta, ancak aynı zamanda da Çin'in önderliğinde kurulmuş APSCO (Asya Pasifik Uzay İşbirliği Örgütü)'nun da kurucu üyelerinden birisi olarak Doğu'da da alandaki işbirliklerini geliştirmeye çalışmaktadır. Yine Türksat uyduları sayesinde geniş bir coğrafyada izlenen Türk televizyonları Türkiye'nin bir dış politika aracı olarak da karşımıza çıkmaktadırlar. Uluslararası ilişkilerde genelde liberal teori çerçevesinde çalışılan iş birlikleri ve yumuşak güç kavramları konu uzay faaliyetleri olduğunda realist bir çerçeveye daha kolaylıkla oturabilmektedir. Bu bildiri Türkiye'nin uzay faaliyetlerini mercek altına yatıracak, Türk dış politikasının 100. Yılında çağdaş medeniyetler seviyesini hedeflemiş ve geleceğin göklerde olduğunu işaret etmiş bir Cumhuriyet düşünsel mirası çerçevesinde hem Türk dış politikasının Türkiye'nin uzay faaliyetleri üzerindeki, hem de uzay faaliyetlerinin Türk dış politikası üzerindeki etkilerini liberal – realist teoriler ekseninde tartışmaya açacaktır.

Türk Dış Politikasında İstihbaratın Rolü

Tolga Ökten

Milli Savunma Üniversitesi

Devletlerin dış politika alanındaki çıkarları geleneksel olarak diplomasi ve askeri yöntemler üzerinden yürütülmektedir. Diğer taraftan devletlerin, sahip olduğu özel yetkiler ve imkanlar ile gri bölgelerde ortaya çıkan kriz anlarında devreye girecek bir kurum arayışında olduğu da görülmektedir. Bu noktada istihbarat teşkilatlarının, konvansiyonel dış politika çözümleri ile askeri yöntemlerin tıkandığı ya da hızlı refleks gösteremediği senaryolarda devreye girerek dış politika önceliklerinin yürütülmesi ve ulusal çıkarların korunmasında öncü rol oynadıkları söylenebilecektir. İstihbarat teşkilatları geleneksel rolleri bakımından sıklıkla yurt dışında yürütülen haber toplama faaliyetleri ya da terör örgütleri ve yabancı istihbarat teşkilatlarına yönelik gerçekleştirilen önleyici faaliyetler ile gündeme gelmektedir. Diğer taraftan istihbarat teşkilatlarının yukarıda belirtildiği gibi konvansiyonel rolleri dışında yer alan özel faaliyetler icra ettiği de bilinmektedir. Sistemdeki aktörleri sadece anlamayı ya da önlemeyi değil, manipüle ederek etkilemeyi de amaçlayan özel faaliyetler özü itibariyle önemli bir dış politika aracı olarak kabul edilmektedir. Diplomasinin yetersiz, askeri gücün ise çok fazla olduğu senaryolarda başvurularak gri bölgede yer alan faaliyetlerin yürütülmesini üstlenmektedirler. Temel amacı dış politikada gözle görülür sonuçlar doğururken arkada takip edilecek izler bırakmamaktır. Etki yaratır ancak gerekirse inkar edilebilir. Özel faaliyetler geleneksel haber toplama ve önleme faaliyetinin dışında kalan geniş bir yelpazede hareket etmektedir. Bu faaliyetler; askeri, siyasi ya da ekonomik amaçlarla gerçekleştirilebilir. Bu çerçevede; askeri olarak yabancı ülkelerdeki silahlı aktörleri eğitmek ve askeri harekat gerçekleştirmek; siyasi olarak yabancı ülkelerdeki siyasi partileri, STK ve medya kuruluşlarını desteklemek, gizli diplomasi yürütmek; ekonomik olarak ise kredi değerlendirme kuruluşlarını manipüle etmek ve ambargoları delmek şeklinde olabilir. Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT), yukarıda sınırları çizilen çerçevede Türkiye'nin önemli bir dış politika aracıdır. Kurum; siyasi ve askeri alanda yürütülen faaliyetleri desteklemekte, bazı senaryolarda da öncü rol oynamaktadır. MİT kanunu ve kurumun imkan ve kabiliyetleri, konvansiyonel askeri ve diplomatik faaliyetlerin ötesine geçen gri alanlarda hareket etmesine izin vermektedir. Bu çerçevede terör örgütleri ve diplomatik ilişkinin bulunmadığı hükümetlerle görüşmekte, sınır ötesi harekatlar icra etmekte ve Türkiye'nin dış politika öncelikleri kapsamında yürüttüğü bazı askeri harekatları sevk ve idare etmektedir.

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

13-15 Nisan 2023, İstanbul

PANEL 6: TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA GÖZDEN KAÇANLAR-2

Haldun Yalçınkaya, TOBB-Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi (moderatör)

- **Aktörlerini Unutan Dış Politika: Kadınlar Nerede?**

Zeynep Alemdar, Okan Üniversitesi

- **Türk Dış Politikasında Enerji ve Enerji Güvenliği**

Mitat Çelikpala, Kadir Has Üniversitesi

- **İklim Değişikliği Çağında Türk Dış Politikası**

Ayşegül Gökalp Kutlu, Kocaeli Üniversitesi

- **Dış Politika Konusu Olarak Göç**

Deniz Şenol Sert, Özyeğin Üniversitesi

Aktörlerini Unutan Dış Politika: Kadınlar Nerede?

Zeynep Alemdar
Okan Üniversitesi

Kadın hareketinin uluslararasılaşması 20. yüzyılın ilk yıllarına kadar uzansa da Uluslararası İlişkiler disiplininde kadınların nerede olduğu sorusu ancak 1980'li yıllarda sorulur hale gelmiştir. Ekonomi, Sosyoloji ve hatta Politik Teori alanlarında etkili olan feminist düşüncenin Uluslararası İlişkiler alanına girmesi ise ancak Soğuk Savaş'ın bitimine ve genel olarak "üçüncü tartışma" olarak anılan döneme denk gelmiştir. Uluslararası İlişkilere feminist bakış açısının bir haritasını aktörler, tanımlar ve kavramlar, teori ve yöntem olarak dörde ayırarak çizebiliriz. Bu çalışmada önce kadınların aktörler olarak (dış politikadan etkilenenler ve dış politikayı etkileyenler) nerede olduğu ve dış politikanın tanımlarının ve kavramlarının feminist bir bakışla nasıl yeniden anlamlandırıldığı ve bunun dış politika yapımına etkilerini tartışacağız. Ardından, dış politika analizi yöntemlerinin feminist yöntemle buluşup buluşmadığını, nerelerde yakınlaşmalar olduğunu inceleyeceğiz.

Türk Dış Politikasında Enerji ve Enerji Güvenliği

Mitat Çelikpala
Kadir Has Üniversitesi

Türkiye Soğuk Savaş sonrası küreselleşme döneminde uluslararası alanda ortalama yıllık enerji talebi yüzde 7-8 gibi dikkati çekici oranlarda artan bir ülke olarak dikkati çekmektedir. Enerji konusu, yeterli kaynaklara sahip olunmaması nedeniyle, Türkiye'nin adeta 'yumuşak karnı' olarak görülmektedir. Jeopolitik/jeostratejik değerlendirmelerde sürekli biçimde Türkiye'nin dünyanın en büyük petrol ve doğalgaz rezervlerinin hemen yanı başında olmasının getirdiği avantajlardan bahsedilmektedir. Bu bölgelerin içinde bulunduğu istikrarsız durum ise bu avantajlardan daha büyük birtakım dezavantajları gündeme taşımaktadır. Temel siyasi ve ekonomik hedefler ile ülkenin konumu karar alıcıları Türkiye'nin dış ve güvenlik politikalarını şekillendirirken enerji politikalarını da dikkate almak zorunda bırakmaktadır. Bu çerçevede, zaman zaman enerji politikalarının dış ve güvenlik politikalarının önüne geçtiği, hatta bunları belirlediği dönemler karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'nin arz güvenliğinin sağlanması için şekillendirilen politikaların kaynak çeşitlendirilmesinin yanı sıra taşıma güzergâhlarının ve enerji teknolojilerinin çeşitlendirilmesini, ülkenin enerji alanındaki dışa bağımlılığının azaltılarak enerji maliyetlerinin ülke ekonomisi içindeki payının düşürülmesini ve cari açığın azaltılmasını öncelediği görülmektedir. Bunların başarılabilmesi ise etkin bir enerji diplomasisi yürütülerek ülkenin uluslararası iş birliklerinin geliştirilmesini ve sahip olunan jeopolitik konumun etkin bir biçimde kullanılmasıyla Türkiye'nin enerji koridoru haline getirilmesini amaçlamaktadır. Bu çalışmada enerji konusunun Türkiye'nin dış ve güvenlik politikalarının enerji ve enerji güvenliği ile ilişkileri ele alınacaktır.

İklim Değişikliği Çağında Türk Dış Politikası

Ayşegül Gökalp Kutlu
Kocaeli Üniversitesi

İklim değişikliği, devletlerin ekonomik ve sosyal yapılarını, dolayısıyla dış politikalarını etkileyen, ancak ne dış politika yapımında ne de Uluslararası İlişkiler disiplininin teorik tartışmalarında öncelenen bir konudur. İklim değişikliğinin sebep olduğu/olacağı silahlı çatışmalara, yerinden edilmelere ve devlet sınırlarının değişmesine odaklanarak onu bir güvenlik tehdidi olarak inşa eden güvenlikleştirme bakış açısı iklim değişikliğini bir 'tehdit çarpanı' olarak görmekteyken, konuya eleştirel güvenlik ve insan güvenliği açısından yaklaşanlar iklim değişikliğinin yol açacağı insani krizlere vurgu yapar. Hangi perspektiften ele alınırsa alınsın Türk dış politikasının oluşumunda iklim ve çevrenin hiçbir zaman öncelikli konular olmadığı söylenebilir. Türkiye'nin iklim değişikliği ve çevre ile ilgili uluslararası sözleşmelere yönelik tutumu ise kendi ulusal çıkarlarına öncelik veren ve konuyu ekonomik kalkınmaya indirgeyen bir yaklaşım olagelmiştir. Kyoto Protokolü'nün uzun süre dışında kalması, diplomatik araçlarını karbon salımı yükümlülüklerini azaltacak bir sonuç elde etmek için kullanması, Paris Anlaşması'nı 6 yıllık bir gecikmeyle onaylaması Türkiye'nin iklim değişikliğine bakış açısının bir özetidir. Akdeniz havzasının iklim değişikliğinden en çok etkilenen bölgelerden birisi olması Türkiye açısından geleneksel ve insani güvenlik sorunlarına yol açabilir. Bu krizlere cevap verebilmek, çatışma çözümü ve barış inşa süreçlerine iklim perspektifinin dahil edildiği yeni bir bakış açısı gerektirecektir. İklim perspektifinin dış politikaya entegre edilmesi ise dış politika yapımına sivil toplum, iş çevreleri ve devletler gibi çoklu aktörlerin dahil olmasını, uzlaşmayı ve işbirliğini içerir. Dolayısıyla iklim değişikliği hem dış politika yapım süreçleri hem de uluslararası iş birliği açısından Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci yüz yılında Türk dış politikasını daha önce karşılaşmadığı bir sınavla karşı karşıya bırakacak gibi görünmektedir.

Dış Politika Konusu Olarak Göç

Deniz Şenol Sert
Özyeğin Üniversitesi

Türkiye'nin içinde bulunduğu coğrafi konum ve değişen göç sistemiyle birlikte, göç gittikçe politikleşen bir konu haline gelmekle birlikte aynen iklim gibi göç de devletlerin ekonomik ve sosyal yapılarını, dolayısıyla dış politikalarını etkilese de Uluslararası İlişkiler disiplininin teorik tartışmalarında öncelenmeyen bir konudur. Göç, dört temel başlık altında Türkiye'nin dış politika konusu olmaktadır. Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ilişkileri bağlamında göç; düzensiz göçle mücadele, insan ticareti mağdurları ve yerinden edilmiş insanlar. Bu çalışmada önce göç konusunun Türkiye'nin dış politikasının neresinde durduğuna bakacağız. Bir yandan resmi olarak ilan edilen başlıklar altındaki sorunları ve olası açılımları değerlendirirken, diğer yandan yakın zamanda gündeme gelmesi gereken yeni alanları belirlemeye çalışacağız.

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

13-15 Nisan 2023, İstanbul

PANEL 7: TÜRKİYE VE RUSYA, KAFKASYA, ORTA ASYA

Mitat Çelikpala, Kadir Has Üniversitesi (moderatör)

- **Türkiye'nin Güney Kafkasya Politikası**

Ayça Ergun, Orta Doğu Teknik Üniversitesi

- **Türkiye'nin Bağımsızlık Sonrası Orta Asya'daki Türk Cumhuriyetlerine Yönelik Dış Politikası**

Yaşar Sarı, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

- **Türkiye-Rusya İlişkilerinde Kaotik Kozmos Dönemi: Fırsatlar ve Zorluklar**

Merve Suna Özel Özcan, Kırıkkale Üniversitesi

- **Türk-Rus İlişkilerinin Avrasya ve Atlantikçilik Perspektiflerinden Karşılaştırılması**

Güler Kalay, Üsküdar Üniversitesi

Türkiye'nin Güney Kafkasya Politikası

Ayça Ergun

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Bu bildirinin amacı Türkiye'nin Sovyet Sonrası dönemde Güney Kafkasya politikasının gelişim ve değişimini incelemektedir. Bildirinin ilk kısmında Türkiye'nin Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan ile ikili ilişkileri tarihsel bir perspektifle incelenecek, incelemede komşuluk, dostluk, stratejik ortaklık örüntüleri ile ötekilik ve düşmanlık algıları ortaya konacaktır. Bildirinin ikinci kısmında Türkiye'nin bölgede iş birliğinin geliştirilmesindeki rolü, bölgesel kimlik ve aidiyetleri, imkan ve kısıtlılıkları, bölge ülkelerinin Türkiye algısı ile bölge dışı aktörlerle ilişkileri çerçevesinde tartışılacaktır.

Türkiye'nin Bağımsızlık Sonrası Orta Asya'daki Türk Cumhuriyetlerine Yönelik Dış Politikası

Yaşar Sarı

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Soğuk Savaş sonrası uluslararası sistemdeki jeopolitik değerinin azaldığı düşünülen Türkiye, Sovyetler Birliği'nin ortadan kalkması ile etrafında bir güç boşluğunun oluştuğunu gördü. Türkiye fırsatları değerlendirmek için de bağımsızlıklarını yeni kazanmış Türk kökenli eski Sovyet birlik cumhuriyetlerine yöneldi. Bu yönelişte başta Turgut Özal ve Süleyman Demirel gibi dönemin önde gelen politika yapıcıları önemli roller oynadılar. Böylece, başta Orta Asya'nın yeni bağımsız Türk kökenli devletleri olmak üzere Sovyetler Birliği'nin yıkılması ile bağımsız olan devletler Türk dış politikasına yeni bir vizyon getirdi. Turgut Özal'ın 1993 yılında vefat etmesi, Süleyman Demirel'in Cumhurbaşkanı olarak sembolik ağırlığı olan bir göreve gelmesi ile Türkiye'nin Orta Asya devletlerine yönelik dış politikasını da etkiledi. Özellikle, kısa dönemli istikrarsız koalisyon hükümetleri, 1994 ve 2001 ekonomik krizleri ve Avrupa Birliği üyesi olmak için harcanan çabalar eklenince, 1990'lı yılların başlarında hissedilen romantik yaklaşım yerini hayal kırıklıklarına bıraktı. Dönemin uluslararası ve bölgesel atmosferi de etkili oldu. ABD'lerinin tek kutuplu dünya oluşturma çabası ile Avrupa'da NATO'yu genişletmeye, demokrasi yayma iddiası ile Orta Asya'yı etki alanına almaya çalışması; Rusya Federasyonu'nun uluslararası sistemde başat güç olarak Sovyetler Birliği'nin mirasına sahip çıkmak için ilan ettiği "Yakın Çevre" politikası ile eski Sovyet topraklarında hakimiyetini tekrar inşa etme çabaları Türkiye'nin bölge ile ilgili dış politikalarını da olumsuz etkiledi.Türk dış politikasında, Orta Asya bölgesi ile ilgili politikasında 2007 yılı sonrasında yeniden değişmeye başladı, bu değişim Kasım 2021 yılında Türk Devletleri Teşkilatı'nın kurulması ile zirve noktasına ulaştı. Bu çalışma da önce Türkiye-Türk Cumhuriyetleri arasındaki ilişkilerinde erken dönemi, 2007 sonrası Türk Cumhuriyetleri ile ikili diplomatik, uluslararası ve bölgesel örgütlenmeler çerçevesinde geliştirilen çok taraflı, ekonomik ve diğer ilişkiler incelenecektir.

Son olarak da, Türk Devletleri Teşkilatının kurulması ve 2040 yılı vizyonu üzerinde durulacaktır. Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye'nin hem Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile ilişkilerindeki süreklilik ve değişiklikleri ortaya koyabilmek, hem de ilişkilerin bugün gelmiş olduğu seviyeyi tespit etmektedir. Her ilişki de olduğu gibi var olan sorunların neler olduğu, nelerden kaynaklandığı üzerinde de durulacaktır. Bütün bu inceleme yapılırken temel dış politika analiz yöntemleri de kullanılacaktır.

Türkiye-Rusya İlişkilerinde Kaotik Kozmos Dönemi: Fırsatlar ve Zorluklar

Merve Suna Özel Özcan

Kırıkkale Üniversitesi

Türkiye ve Rusya, imparatorluk geçmişine sahip tarihsel kökenlere sahip devlettir. Geçmişten bugüne iki ülkenin sahip olduğu siyasi, kültürel ve ekonomik bağlar Soğuk Savaş ve akabinde de devam etmiştir. Tarihsel kökenleri itibari ile Türkiye ve Rusya, iş birliği ve rekabet dönemlerine dayanan ilişki seyrine sahip olmakla birlikte özellikle 2000 sonrası dönemde iki ülkenin dış politik gelişimleri de dikkat çeken bir temelde ilerlemiştir. Son yıllarda, iki ülkenin uluslararası alanda yaşanan gelişmelere karşı verdikleri farklı politik tepkilere karşın ortak bir paydada buluşmaları dikkat çekicidir. Bu kapsamda Rusya ve Türkiye'nin başta enerji ve bölgesel güvenlik gibi konularda birlikte çalışması ve aynı zamanda Suriye Krizi, Ukrayna Rusya Savaşı gibi ihtilaflı konularda anlaşmazlıklar yaşaması ilişkileri üzerinde derin bir etki yaratmamıştır. 2015'te bir Rus jetinin Türkiye tarafından düşürülmesi ve Rusya'nın Suriye'de Türkiye'nin karşı çıktığı Esad rejimine verdiği destek de dâhil olmak üzere gerilim dönemleri yaşansa da iki ülkenin ilişkileri "kaotik kozmos" şeklinde karmaşık bir sürecin düzeni şeklinde sürmüştür. Böylece özellikle 2010 yılı sonrasında Türkiye ve Rusya arasındaki ilişkilerin iş birliği ve gerilim karışımı karmaşık bir diplomatik temele sahip olduğu görülmektedir. Bu çalışma kapsamında Türkiye-Rusya ilişkilerinin mevcut durumu ele alınacaktır. Bu sayede gelinen süreçte iki ülke arasındaki ilişkilerin var olan zorluklar ve ortaklıklarının sunduğu fırsatlar temelinde karşılıklı yarar sağlayan sonuçlara ulaşma amaçları incelenecektir. Çalışmanın temel metodolojik yaklaşımı esasen vaka çalışması olarak Rusya ve Türkiye'nin karşılaştırmalı bir analizini sunmaktır. Burada var olan süreç, kronolojik bir okuma sunması bağlamında Rankeci tarihsel tutum içerse de esasında bu ilişkilerin yorumlanmasında dış politik hamlelerin siyasi kültürel bağlar ve değişen konjonktürel yaklaşımlar ile yorumlanması amaçlanmaktadır.

Türk-Rus İlişkilerinin Avrasya ve Atlantikçilik Perspektiflerinden Karşılaştırılması

Güler Kalay
Üsküdar Üniversitesi

Uluslararası İlişkilerde "Çok kutupluluk" söylemlerinin arttığı günümüzde Türk dış politikasında Rusya'nın yerine değinilecek olan bu çalışmada Rusya Federasyonu ve Türkiye'nin dış politikalarındaki Avrasyacı ve Atlantikçi eğilimlerin karşılaştırılarak Türk-Rus ilişkilerine yansımaları analiz edilmeye çalışılacaktır. Soğuk Savaş sonrası yeniden artan Türk-Rus ilişkilerinde özellikle son yıllarda Avrasya merkezli bir eğilimin oluştuğunu söylemek mümkün; ancak her iki ülkenin de dış politika tarihine baktığımızda Avrasyacılıkla birlikte Atlantikçiliğin de önemli olduğunu görmekteyiz. Bu bağlamda iki ülkenin dış politika dinamiklerinin Avrasyacı ve Atlantikçi yaklaşımlarla oluşan yönelimlerinin karşılaştırmalı analiziyle iki ülke ilişkilerinin değerlendirilmesi için önemli argümanlar ortaya çıkarılabileceği düşünülmektedir. Türk dış politikasındaki geleneksel denge unsurunun tarihteki kırılma noktalarına bakmak ve yönünü belirlemesindeki uluslararası dinamikleri ortaya çıkarmak çalışmanın bir diğer amacı olmakla birlikte aynı şekilde Rus Dış Politika kültürünü oluşturan temel yapı taşlarına da değinilmesi planlanmaktadır. Diğer yandan her iki ülkenin dış politika yönelimlerini incelerken Avrasyacılık ve Atlantikçilik yaklaşımlarının etkilerinin karşılaştırılarak iki ülke arasındaki ilişkileri değerlendirmek hedeflenmektedir. Avrasyacılık ve Atlantikçilik bağlamında George Soros'un "açık toplum" ve "kapalı toplum" tanımlamaları çerçevesinde Rus toplumu ile Türk toplumunun karşılaştırılması ve tüm bunların her iki ülkenin de dış politikalarına etkisi, nihayetinde iki ülke ilişkilerine yansıması tartışılacaktır. Çalışmanın gerçekleştirilmesinde metodolojik olarak iki ülkenin dış politika tarihiyle birlikte dış politika kültürlerinin oluşmasındaki etkenler; Türkçe, Rusça ve İngilizce kaynaklar kullanılarak araştırılacaktır.

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

13-15 Nisan 2023, İstanbul

PANEL 8A: TÜRKİYE VE UZAK COĞRAFYALAR

İnan Rüma, İstanbul Bilgi Üniversitesi (moderatör)

- **Türkiye'deki Sağ Siyasi Partilerin Çin'e Bakışı**

Çağdaş Üngör, Marmara Üniversitesi

- **Afrika'da Yeni Dinamikler ve Türkiye'ye Etkisi**

Abdurrahim Sıradağ, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

- **AK Parti'nin Afrika Politikası: Stratejik İşbirliğinde Açılım**

Ceren Gürseler, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

- **Neoklasik Realist Perspektiften Türkiye-Venezuela Yakınlaşmasının Açıklanması**

Başar Baysal, Ankara Bilim Üniversitesi

Türkiye'deki Sağ Siyasi Partilerin Çin'e Bakışı

Çağdaş Üngör
Marmara Üniversitesi

Çin Halk Cumhuriyeti'nin büyük güç konumuna yükselmesi küresel ölçekte büyük değişimler yaratmaktadır. Çin'in ön ayak olduğu BRICS, Asya Yatırım ve Kalkınma Bankası, Şangay İşbirliği Örgütü gibi kurumlar uluslararası sahayı yeniden şekillendirirken, ABD ile olan sürtüşme Çin'i (Rusya ile beraber) yeni bir siyasi kutup haline getirmiştir. Bu bildiride, bu dönüşümlerin Türkiye'deki sağ partilerin Çin'e bakışına olan etkisi incelenecektir. Adalet ve Kalkınma Partisi'nin iktidarda olduğu yıllarda Çin'in yükselişi olgusu iç ve dış politikaya yansımış, sağ kanatta Çin'in ABD'yi dengeleyici bir unsur ve jeopolitik bir ortak olarak görülmesi söz konusu olmuştur. Keza Milliyetçi Hareket Partisi 2000'li yıllarda Uygur sorununu en sert şekilde dillendiren siyasi oluşumken, iktidar ortağı olduğu yıllarda bu konuda sessiz kalmıştır. 2023 genel seçimleri sathında Cumhur İttifakı'na yeni katılan Hüda Par ve Yeniden Refah Partisi ise anti-komünizm ve dini değerler ekseninde Çin karşıtlığı ağır basan eski sağ geleneği temsil etmektedir. Halihazırda Çin'in yükselişi Türkiye sağında bir ucu pragmatik, bir ucu reddiyeci olan iki karşıt tutum yaratmıştır. Dünyada Çin'in ağırlığı arttıkça ve çift kutupluluk derinleştikçe bu tartışmanın Türkiye sağında ciddi ayrışmalar yaratması beklenebilir.

Afrika'da Yeni Dinamikler ve Türkiye'ye Etkisi

Abdurrahim Sıradağ
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Afrika kıtası, 2000'li yıllardan sonra Türk dış politikasının en dinamik alanlarından biri olmuştur. Afrika kıtası özellikle de Sahra-altı Afrika ülkeleri 2000'li yıllara kadar Türk dış politikasında yeterli stratejik ilgiyi görememiştir. Türkiye 2005 yılını Afrika yılı olarak ilan etmesi ile Afrika ülkeleri ve örgütleri ile ikili ve çoklu anlaşmalar yaparak kıtadaki varlığını güçlendirmek için adımlar atmaya başlamıştır. 1998 Afrika Eylem Planı'nı uygulamaya koyan Adalet ve Kalkınma Partisi hükümetleri, kıta ile çok yönlü stratejik ilişkiler geliştirmek için aktif bir diplomasi yürütmeye başlamıştır. Türkiye, 2002 yılına kadar tüm Afrika ülkeleri ile siyasi ve diplomatik ilişkilerini 12 büyükelçilik ile yürütmeye çalışırken bugün bu sayı 44'e ulaşmıştır. Türkiye aynı zamanda ekonomik ilişkilerini de her geçen gün geliştirmektir. Örneğin, 2005 yılında Türkiye'nin kıta ile toplam ekonomik hacmi 5,4 milyar dolardan bugün 33 milyar dolar ulaşmıştır. Türkiye Afrika kıtasında özellikle 2020 yılı sonrası bayraktar insansız hava araçları ihraç etmesi ile kıtadaki stratejik anlamının değişmesini sağlamıştır.24 Şubat 2022 yılında Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı ile başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı sadece Batı ülkelerinin güvenliğini değil aynı zamanda tüm dünyanın güvenliğini da etkilemeye başlamıştır.

Savaşla birlikte Batı ülkeleri Afrika'daki insani yardım programlarında bütçe kesintisi uygulamaya başlayarak kıtadaki yardıma ihtiyaç duyan ülkelere yardımlarını azaltmışlardır. Aynı zamanda Rusya'nın saldırılarından dolayı dünyaya tahıl ihracatı yapamayan Ukrayna ise tüm dünyada gıda fiyatlarının artmasına neden olmuştur. 22 Temmuz 2022 yılında Türkiye'nin ev sahipliğinde ve Türkiye, Rusya, Ukrayna ve BM arasında "Karadeniz Tahıl Koridoru Anlaşması" imzalanarak Ukrayna'nın buğday ve tahıllarının dün dünyaya ve Afrika ülkelerine ulaştırılması konusunda Türkiye çok aktif bir rol oynamıştır. Bu çalışma Türkiye'nin Rusya-Ukrayna savaşı ile değişen Afrika dinamiklerini inceleyecek ve Türkiye'nin kıtadaki stratejik geleceğini tartışacaktır.

AK Parti'nin Afrika Politikası: Stratejik İşbirliğinde Açılım

Ceren Gürseler

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

AK Parti'nin Afrika ülkelerine yönelik politikası Cumhuriyet tarihi değerlendirildiğinde bir ilki teşkil etmektedir. İlk defa Türkiye-Afrika ülkeleri ilişkileri bu oranda gelişmiştir. 1998'de temelleri atılan kıtaya açılım politikası AK Parti yönetimiyle uygulama safhasına geçmiştir. 20 küsur yılı aşkın iktidarında AK Parti farklı araçlar kullanarak farklı dönemlerde Afrika ülkelerine yönelik politikasında ilerleme kaydetmiştir. Diğer bir ifadeyle AK Parti iktidarı bir bütün olarak değerlendirildiğinde Afrika politikasında değişiklik yaşandığını söylemek mümkündür. Hükümete göre Afrika ülkeleriyle ilişkilerde açılım evresi tamamlanmış ve stratejik ittifaklığa/Afrika Ortaklık Politikası'na geçilmiştir. AK Parti yönetimi 2002 yılında iktidara gelmiş fakat 2005 yılından sonra Afrika politikasına odaklanmış ve kıtaya önem vermiştir. Bu dönemle birlikte Afrika'ya açılımın başladığı ilan edilmiştir. 2014'e gelindiğinde ise açılım döneminin tamamlandığı ve stratejik ortaklık/Afrika ile ortaklık politikasının başladığı açıklanmıştır. Stratejik ortaklık döneminde ise "açılım" halen devam etmektedir. Açılım döneminin yapılarının, konseptlerinin ve araçlarının kullanılmasının sürdürülmesinin yanında terörizmle mücadelede Afrika devletlerinin işbirliğini arama gibi yeni unsurlara da başvurulmaktadır. Türkiye'nin Afrika'ya yönelik dış politikası Türkiye, Afrika ve uluslararası arena için hâlâ yeni bir durumu teşkil etmektedir. Afrika ülkelerinin Türkiye'nin yukarıda belirtilen yaklaşımlarına ve politikalarına olan tutumu ve cevabı stratejik iş birliğinin gidişatını etkilemektedir, etkileyecektir. Dolayısıyla açılım döneminin bitip bitmediği; stratejik ortaklık dönemine geçilip geçilmediği sorgulanmaktadır. Stratejik ortaklık/Afrika Ortaklık politikası olarak adlandırılsa da Türkiye'nin Afrika politikası somut ve süreklilik arz eden ilişkilerin öğesi olmaktan ziyade bir yaklaşımı, aktif bir dahil olmayı temsil etmektedir. AK Parti'nin ilgisine rağmen, açılım döneminden beri izlediği Afrika politikasına dair bazı hedeflerinden geri kalmıştır. Kıta ülkeleri Ankara'nın istediği cevapları vermekten uzaktır. Sonuçta, mevcut yaklaşım uzun dönemde de devam ederek ikili iş birliğinin ve ilişkilerin yoğunlaşmasına neden olabilir. Fakat ilişkilerin ve iş birliğinin sürerek bu noktaya ulaşabilmesi için Afrika ülkelerinin istenilen cevapları vermesi gerekmektedir. Açılım yeni bir başlangıç, gelişen ilişkiler doğrultusunda yeni bir adım olarak değerlendirilebilir. Stratejik dönemde açılım somut temele dayandırılabilir ve eksiklikler giderilebilir.

Neoklasik Realist Perspektiften Türkiye - Venezuela Yakınlaşmasının Açıklanması

Başar Baysal

Ankara Bilim Üniversitesi

Bu çalışma, Türk dış politikasındaki dönüşüm bağlamında Türkiye-Venezuela ilişkilerinin gelişimini Neoklasik Realist kuram ile açıklamayı amaçlamaktadır. Türkiye'nin Venezuela ile yakınlaşması, ABD'nin Venezuela'ya yaptırımlar uyguladığı bir dönemde gerçekleşmesi sebebiyle diğer dış politika adımlarından ayrışmaktadır. Bu kapsamda, Soğuk Savaş sonrası sistem içindeki stratejik çevrenin izin verici karakteri ve Türkiye'nin artan göreli gücü, Türkiye'nin ABD'ye rağmen siyaset izlemesinin önünü açan temel sistemik faktörler olarak ele alınmıştır. İç faktörler bağlamında, 2002 yılından sonra Türkiye iç siyasetindeki değişimler, Türk toplumunda uzun yıllardır süregelen ABD karşıtlığı, ABD ve Türkiye'nin Suriye krizindeki çelişen politikaları ile ABD'nin 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrası politikasının Türkiye'deki lider ve toplum algısına etkisi irdelenmiştir. Son olarak, Türkiye-Venezuela ilişkileri özelinde 2016 yılındaki sıçramayı açıklamak adına, iki ülkede de yaşanan darbe/yönetim değiştirme girişimlerinin getirdiği empati ile demokratik gerileme süreçlerinin yarattığı yakınlaşma üzerinde durulmuştur.

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

13-15 Nisan 2023, İstanbul

PANEL 8B: TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA UYUŞMAZLIK, DİPLOMASİ VE BARIŞ

Deniz Şenol Sert, Özyeğin Üniversitesi (moderatör)

- **Türk Dış Politikasının Barış Girişimleri: Nedenleri, Örnek Olayları ve Sonuçları**

Yakup Şahin, Mersin Üniversitesi

- **Ukrayna Savaşı'nın Türkiye-NATO İlişkileri Üzerindeki Etkisi: Transatlantik Ortaklığı Birlikte İnşa Etmek**

Sinem Ünaldılar, Ege Üniversitesi

- **Türk Dış Politikası Çalışmalarında Kamu Diplomasisi**

Muharrem Ekşi, Kırklareli Üniversitesi

- **Türk Dış Politikasının Değişmeyen Gündem Maddesi: Deniz Uyuşmazlıkları**

Arda Özkan, Ankara Üniversitesi ve Levent Kırval, İstanbul Teknik Üniversitesi

Türk Dış Politikasının Barış Girişimleri: Nedenleri, Örnek Olayları ve Sonuçları

Yakup Şahin
Mersin Üniversitesi

Bu çalışmada Türkiye'nin 2002-2022 yılları arasındaki Türkiye'nin "barış girişimleri ve politikaları" tartışılacaktır. Bu döneminde insani diplomasi, barışın inşasına katkı, uyuşmazlık çözümü ve arabuluculuk, komşularla sıfır sorun gibi barışa dönük konular Türk dış politikasının temel ve öncelikli meseleleri arasına girmiştir. Özellikle 2011'e kadar Türkiye'nin dış politikasında barış söylem ve politikalarının önemli bir yer tuttuğu, hatta dış politikanın yörüngesinin barışçıl söylemle inşa edildiği görülmektedir. Bahsedilen politik vizyona göre olumlu komşuluk politikaları, sorunların çözümünü, düşmanlık yerine iş birliğini, Türkiye'nin dünya barışına katkıda bulunmasını sağlayacaktır. Bu yaklaşıma göre barış politikası bir üst çatı olarak kurgulanabilir. "Arabuluculuk, üçüncü taraf, kolaylaştırıcılık, barış inşası, barışı koruma girişimleri, insani diplomasi, insani yardımlar ile komşularla sıfır sorun, Kıbrıs ve Ermenistan açılımı, Medeniyetler İttifakı, Dünya İnsani Zirvesi ve vicdani dış politika" barış politikası içinde değerlendirilebilir. Her biri barışı inşa etmeye dönük girişimler olduğu için barış girişimleri tabiri daha açıklayıcı bir ifade olacaktır. Aslında, Türkiye tarihinin farklı dönemlerinde barış girişimlerine bulunmuş, barışa katkı sağlamışsa da 2002'den sonra barış politikası önemli bir dış politika aracı haline gelmiştir.

Türkiye bu dönemde önce dış politikada uyuşmazlık yaşadığı konuları çözmeyi, sonrasında bölgesel ve küresel barış inşasına katkı sağlamayı amaçlamıştır. Türkiye'nin barış girişimleri nedenleri tarihsel, coğrafi, kültürel bağlara, güvenlik kaygısına, bölgede etki alanı yaratmaya, ekonomik iş birliği ve etkileşim sağlamaya, uluslararası alanda prestij sahibi olma hatta küresel bir güç olma amacına, iç politikaya ve kimliğe dayandırılabilir. Dışişleri Bakanlığının resmi internet sayfasına bakıldığında barışçıl dış politika vizyonun en önemli temalarından olan "İnsani ve Girişimci Dış Politika", "Komşularla Sıfır Sorun Politikası" ve "Uyuşmazlık Çözümü ve Arabuluculuk" konuları için özel bir yer ayrıldığı, bu politikaların amaçları ve uygulamalarının ayrıntılı biçimde anlatıldığı görülmektedir. Bu çalışmada Türkiye'nin son 20 yılında dış politikadaki barış girişimlerinin motivasyonları, örnek olayları ile başarı ve başarısızlıkları eleştirel bir yaklaşımla ele alınacaktır. Özellikle arabuluculuk girişimlerinin sonuçsuz kalması taraf-güç ilişkisi varsayımına dayandırılacaktır.

Ukrayna Savaşı'nın Türkiye-NATO İlişkileri Üzerindeki Etkisi: Transatlantik Güvenliği Birlikte İnşa Etmek

Sinem Ünaldılar
Ege Üniversitesi

Türkiye ve NATO ilişkileri 70 yıla dayanan köklü bir bağı ifade etmektedir. NATO ve Batılı müttefiklerle ilişkiler, uzun yıllar boyunca yürütülen ortak operasyonları, paylaşılan stratejik kültürü, kapasite geliştirmeyi ve dayanışmayı ifade etmektedir. Bununla birlikte Ukrayna Savaşı, uluslararası sistemi değiştiren, aktörlerin sistem içerisindeki rollerini yeniden tanımlamalarını gerektiren bir dönüm noktası olmuştur. NATO, Soğuk Savaş'tan sonra en önemli Zirve olarak kabul edilen Madrid Zirvesi'nde yeni tehditlerle baş edebilmek için yeni stratejisini belirlemiştir. Yeni strateji belgesi, Rusya'yı en önemli tehdit kabul ederken Çin'in uluslararası ilişkilerde artan gücüne de yer verilmiş, siber güvenlikten, terörizme ve iklim değişikliğine pek çok tehditle baş etmek için hangi araçlara ihtiyaç duyulduğu belirlenmiştir. NATO yeni stratejisini askeri kapasitesini arttırmak, transatlantik ittifaktaki bağı güçlendirmek ve güncel tehditlere karşı birlik ruhu içinde yanıt vermek üzerine kurmuştur. Ukrayna Savaşı, Türkiye'nin de rolünü yeniden tanımlamasını gerektirmiş bununla birlikte dış politikasını yeni dinamiklere göre yeniden şekillendirmesi zorunlu hale gelmiştir. Rusya ile ilişkileri olumlu çizgide devam ettirmek ile NATO müttefiki olmanın getirdiği sorumluluklar arasında denge bulmaya çalışan Türkiye, savaş sonrası dış politikada zor bir sınav vermiştir. Rusya ve Ukrayna'yı Antalya Diplomasi Forum'da ve İstanbul'da bir araya getirmesi ve tahıl koridorunun açılmasında oynadığı rol, Batılı müttefikleri tarafından da takdir edilirken Rusya ile derinleşen ekonomik ilişkiler, enerji konusunda gelecek projeler ve Sochi Zirvesi'nde yakınlaşan ilişkiler müttefiklerde huzursuzluk yaratan gelişmeler olmuştur. NATO genişlemesi çerçevesinde İsveç ve Finlandiya'nın üyeliklerinin gündeme gelmesi Türkiye ve NATO arasında çözülmesi gereken başka bir konu başlığı oluşturmuştur.

Yaşanan sorunlar görünenin dışında Türkiye-ABD ilişkilerini de etkileyen bir boyuta sahiptir. Ayrıca savunma sanayi konusunda yaşanan zorluklar ve Türkiye'ye uygulanan ambargolar da Batılı müttefikler ve ABD ile yaşanan problemlerin yansımalarıdır. Bu çerçevede bu bildiride Ukrayna savaşı sonrasında Türkiye ve NATO arasında yaşanan gerilimlerin Türk dış politikası üzerindeki etkisi incelenecek, mevcut dış politika değerlendirilerek denge politikasının yürütülebilmesi için giderilmesi gereken zafiyetler üzerine odaklanılacaktır. Tarafların mevcut tehditlerle baş edebilmek için izlemesi gereken stratejiler değerlendirilecektir. Uluslararası ilişkilerin dönüştüğü ve aktörlerin sistemde yeniden konumlandığı geçiş sürecinde transatlantik güvenliğin inşası için nasıl bir yol izlenmesi gerektiği analiz edilecektir.

Türk Dış Politikası Çalışmalarında Kamu Diplomasisi

Muharrem Ekşi
Kırklareli Üniversitesi

Son dönemlerde Türkiye'de kamu diplomasisi çalışmaları artmakla birlikte lisansüstü tezlerde de kamu diplomasisi üzerine çalışmaların arttığı gözlemlenmektedir. Türk dış Politikasının kamu diplomasisi çerçevesinde çalışılması en temelde geleneksel düzeydeki dış politikanın devlet merkezli, sert güç ve güvenlik odaklı bakış açısını genişletmektedir. Özellikle Türk dış politikasının toplumsal ve kültürel boyutlarının analizine imkan sağlayan kamu diplomasisi perspektifi, ulus altı ve ulus ötesi unsurları, araç ve aktörleri analize dahil etmektedir. Bu yönüyle kamu diplomasisi çerçevesinde Türk dış politikası çalışmalarında reelpolitik, jeopolitik, sert güç ve güvenlik gibi geleneksel kavramların yerine siberpolitik, medyapolitik, imaj siyaseti ve yumuşak güç gibi kavramların yeni analitik araçlar olarak kullanılmasını gerektirmektedir. Ancak Türkiye'deki çalışmaların yeni analitik araçları analizlerde kullanmaktan çok çoğunlukla tanımsal ve uygulamaların anlatılmasıyla sınırlı kaldığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle kamu diplomasisinin Türk dış politikası çalışmalarına nasıl yeni bakış açıları ve yeni analitik araçlar sunduğu konusunun ele alınması gerekmektedir.

Türk Dış Politikasının Değişmeyen Gündem Maddesi: Deniz Uyuşmazlıkları

Arda Özkan - Levent Kırval
Ankara Üniversitesi - İstanbul Teknik Üniversitesi

Türkiye, Avrupa, Asya, kuzeybatı ve kuzeydoğu ülkeleri ile Orta Doğu ve Kuzey Afrika'yı ilgilendiren herhangi bir uluslararası krizde kilit rol üstlenme potansiyeline sahip bir devlettir. Üç kıtayı birleştiren ve enerji koridorları üzerinde olan Türkiye'nin önemi uluslararası arenada kabul gören bir gerçektir. Fakat, Türkiye, kendi siyasi coğrafyası ve dış politika parametreleri çerçevesiyle eş zamanlı yürütülecek uzun vadeli bir denizcilik stratejisi belirleyememiştir.

Türkiye'nin Akdeniz, Ege Denizi ve Karadeniz gibi deniz havzaları nedeniyle, deniz alanlarının sınırlandırılması konuları, Türk dış politikasının en önemli unsurlarını oluşturmaktadır. 1930'lu yıllardan itibaren Karadeniz ve Türk Boğazları, 1970'li yıllardan itibaren Ege Denizi sorunları ve 2000'li yıllardan itibaren Doğu Akdeniz'de cereyan eden deniz yetki alanı sorunları ile meşgul olan Türk dış politikası, artık genel bir denizcilik stratejisi belirlemelidir. Karadeniz haricinde deniz alanlarıyla ilgili uyuşmazlıklar, gündemde kalarak "süreklilik" arz ederken, bu alanlarla ilgili komşu kıyıdaş devletlerle her daim uyuşmazlıklar yaşanmaktadır.

Deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına ilişkin uluslararası hukukun temel ilkeleriyle uyumlu bir yasal düzenleme, Türkiye ile diğer kıyıdaş devletler arasındaki deniz meselelerinin çözümüne katkı sağlayabilir ve Türkiye'nin hukuki pozisyonunu güçlendirebilir. Devletin deniz ülkesi olarak addedilen deniz yetki alanları üzerinde egemenlik kurulabilmesi için uluslararası deniz hukuku kuralları çerçevesinde yapılacak sınırlandırma andlaşmalarının oluşturulacak bir rejimle hem güncel konjonktür dikkate alınarak hem de kıyıdaş devletlerin ulusal çıkarları temelinde konsensüs yaratılarak sağlanması, uluslararası barış ve güvenlik adına önem arz etmektedir. Türkiye'nin denizlerdeki yetki alanlarına ilişkin yaklaşımları, denizcilik stratejisinin belirlenmesi durumuyla birarada düşündüğümüzde hem Türkiye hem de diğer devletler daha avantajlı bir pozisyona gelebilecektir. Ege Denizi, Doğu Akdeniz ve Kıbrıs uyuşmazlıkları ile Karadeniz ve Türk Boğazları ile ilgili dış politika konuları, Türkiye'nin dış politika yapıcılarının sürekli gündeminde yer almaktadır. Türkiye'yi çevreleyen denizler hala tartışmalıdır ve birçok anlaşmazlığa neden olmaktadır. Deniz yetki alanlarında cereyan eden uyuşmazlıklar, sadece hukuki bir mesele de değildir. Bu çalışmanın amacı, geçtiğimiz 100 yılda siyasi, hukuki ve ekonomik boyutlarıyla denizlerin Türk dış politikasının değişmeyen konusu olduğunu göstermektir.

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

13-15 Nisan 2023, İstanbul

PANEL 10A: TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA GÜÇ DENGELERİ, ORTAKLIKLAR, YÖNELİMLER

Fulya Hisarlıoğlu, Kadir Has Üniversitesi (moderatör)

- **1877'den Günümüze Değişen Güç Dengeleri ve Türk Dış Politikasına Yansımaları**

Havva Kök Arslan, Üsküdar Üniversitesi ve Attila Gökhun Dayıoğlu, Bağımsız

- **1923-1939 Yılları Arası Türk Dış Politikası Bağlamında Eksen Tartışması**

Orhan Karaoğlu, Cumhurbaşkanlığı Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu

- **Yeni Jeopolitik Rekabet Ortamında Türkiye'nin Yeni Güç ve Refah Bölgesi Afro-Avrasya**

Aşkın İnci Sökmen Alaca, İstanbul Arel Üniversitesi

- **Kore'den Libya'ya Türkiye'nin Yurtdışı Askeri Konuşlandırma Politikası ve Dış Politika**

Muzaffer Şenel, İstanbul Kültür Üniversitesi

1877'den Günümüze Değişen Güç Dengeleri ve Türk Dış Politikasına Yansımaları

Havva Kök Arslan - Attila Gökhun Dayıoğlu
Üsküdar Üniversitesi - Bağımsız

1870'te Fransa'nın Prusya karşısında ciddi bir yenilgi alması, 1871'den itibaren Almanya'nın bütün dikkatini Fransa'ya vermesi, İngiltere'nin inziva politikaları, 1866'da Prusya'dan ciddi bir darbe alan Avusturya'nın tek başına Rusya ile ilgilenemeyecek duruma gelmesi ve Bismarck'ın Rusya'yı elinde tutma politikası, 1870'lerden itibaren Avrupa diplomasisini derinden etkilemiş ve bu durum Rusya'ya Osmanlı İmparatorluğu ile daha fazla ilgilenme fırsatını vermiştir. Öyle ki Osmanlı İmparatorluğu için 1800'lerin ikinci yarısı Balkanlarda başlayan karışıklıkların, Rus tehdidinin, yalnızlığın ve dış politikalardaki değişimlerin dönemi haline gelmiştir. 1870'lerden itibaren Rus tehdidinin neredeyse bütün Avrupa'da hissedilmesine liderlik eden Panslavizm deyimi Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlardaki varlığının sonunu da işaret ediyordu. Bu deyim kuşkusuz sadece Osmanlı İmparatorluğu'nu değil, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nu ve İngiltere'yi de korkutmaktaydı. İşte Osmanlı İmparatorluğu'nun 1870'lerden itibaren değişmeye başlayan dış politikasının ilk sebebi bu deyimdi. Öyle ki, Panslavizm'in etkisiyle başlayan Hersek Ayaklanması, Sırbistan Ayaklanması, Bulgaristan Ayaklanması, Selanik Olayı, Berlin Memorandumu, Sırbistan ve Karadağ Savaşları, İstanbul Konferansı, Birinci Meşrutiyet, 93 Harbi, Berlin Kongresi ve 1878 Berlin Antlaşması, Osmanlı İmparatorluğu'nun dış politikada yaşadığı değişimlere kapıları sonuna kadar açmış, özellikle Berlin Konferansına kadar süren İngiltere-Osmanlı İmparatorluğu ittifakını parçalamış ve Osmanlı İmparatorluğu'nu Avrupa'da yeni ittifaklar bulma yoluna sokmuştur. Günümüzde de geçmişten farklı olmayan bir şekilde sürekli değişen güç dengeleri ve çıkarlara dayalı politikalar, Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikalarını etkilemektedir. Ancak zayıflamış Osmanlı İmparatorluğu'nun aksine bölgede güçlü bir aktör olarak dış politikalar üreten, sonradan çağrılan değil, davet edilen/davet eden bir ülke haline gelen Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikaları, ittifakları ve seçimleri elbette geçmişte yaşanan olaylardan etkilenmekte ve bize geçmişle günümüzü karşılaştırma fırsatını sunmaktadır. Bu sunumda 1877-1878 arasında Osmanlı İmparatorluğu'nun değişen Avrupa diplomasisine ve güç dengelerine verdiği tepki ile günümüzde değişen diplomasi ve güç dengeleri karşılaştırılacaktır.

1923-1939 Yılları Arası Türk Dış Politikası Bağlamında Eksen Tartışması

Orhan Karaoğlu
Cumhurbaşkanlığı Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu

Bu çalışmada 1923-39 yılları arasında ortaya konan Türk dış politikası uygulamaları uluslararası siyasi ve iktisadi ortam, diplomatik dengeler, liderin özellikleri ve bunların "eksen" tartışmalarıyla ilişkisi bağlamında ele alınmıştır. Her ne kadar bu dönemde ismen ve kavramsal olarak "eksen"den söz edilmemişse de günümüz kavram setinden bakıldığında söz konusu dönemde de eksen olma ve değiştirme eğilimlerinin zaman zaman meydana geldiği tespit edilebilmektedir. 1923-39 yılları arasındaki dönemde dış politikada genel yönelimden sapma veya "eksen kayması" şeklinde ele alınabilecek iki örnek ön plana çıkmaktadır. Bunlardan birincisi 1930'lardan itibaren artan İtalyan tehdidi ve ele alınan başka birtakım nedenlerle Türkiye'nin SSCB'den uzaklaşarak İngiltere ile yakınlaşması, diğeri ise İkinci Dünya Savaşı'nın arifesinde Türkiye'nin İngiltere'nin itirazlarına rağmen Almanya ile ticaretini azaltmaması ve bunun sonucunda İngiltere'nin Türkiye'ye olan yardımlarının ertelenmesinin gündeme gelmesidir. Bu çalışmada, söz konusu iki örnek dışında dönemin önemli gelişmeleri ve Atatürk'ün dış politikaya damgasını vuran prensipleri de ele alınarak Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı'na kadar nasıl bir dış politika yürüttüğü ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Yeni Jeopolitik Rekabet Ortamında Türkiye'nin Yeni Güç ve Refah Bölgesi Afro - Avrasya

Aşkın İnci Sökmen Alaca
İstanbul Arel Üniversitesi

Günümüz güç değişim alanında Çin -ABD arasındaki uluslararası sisteme yönelik yeni düzen inşası rekabeti jeopolitik unsurların yeniden önem kazanmasına neden oldu. Çok kutuplu adil bir düzen amacıyla revizyonist Çin, temelinde jeoekonomik unsurların yer aldığı uluslararası ekonomik düzen idealini gerçekleştirmek üzere projeler hayata geçirdi. Aynı şekilde karşında rakip ABD, Hindistan'ı da içine alan dünyanın ağırlık merkezi olarak Asya Pasifik temelli bir Hint Pasifik projesini uygulamaya koydu. İki rakip ülke arasında dengeci konumdaki ülkeler yani kendi ülkelerinin kara ve deniz alanlarından geçen bu iki projede bulunan ülkeler hem ekonomik hem de güvenlik bağlamında maksimum bu projelerden yararlanmaya çalışmaktadırlar. Türkiye de bu ülkelerden biri olarak rakip iki jeopolitik proje arasında kendi güç ve refahını küresel boyuta taşıyabilecek yeni bir vizyonu "Türkiye Yüzyılı" projesini kabul etti. Özünde Avrasya Türk dünyası, Kafkaslar, Batı Balkanlar, Afrika ve Orta Doğu üzerinde diğer ülkelerden farklı olarak öne çıkacağı alanlarda bir merkez ülke konumunu hedefledi. Coğrafi anlamda nüfuzunu güçlendirmek istediği bölgeleri tek bir bölge olarak düşündüğümüzde Afro Avrasya jeopolitik alanı ortaya çıkmaktadır.

Bu geniş coğrafi alan üzerinde İstanbul merkezli finans merkezi, Ankara-Eskişehir merkezli teknoloji, savunma sanayi ve uzay teknolojileri, İstanbul ve İskenderun transit enerji koridor merkezleri, İstanbul sağlık alanında yeni tedavi teknolojileri, Antalya, Ankara ve İstanbul ile küresel diplomasi merkezleri ile ayrıcalıklı bir ülke farklılaşmasını hedeflemektedir. İnşacı bir yaklaşımla normlar üreten uluslararası örgütlenmelere de önderlik edilmektedir. İslam-Türk etnik yapısı üzerinden çoğulcu ve barışçıl, iç işlerine karışmama ve toprak bütünlüğüne saygı ilkeleri çerçevesinde tüm Anadolu coğrafyasının, Afro Avrasya jeopolitik alanı içerisinde yeni merkezlerden biri olarak yükseleceği öngörülmektedir. İki rakip projenin ortasında yer alan Anadolu merkezli Türkiye'nin yeni Afro Avrasya jeopolitik alanı orta büyüklükte bir yapıdan küresel alana geçiş yapabilecek politik gücü yüksek bir ülke olmayı amaçlamaktadır. Yeni jeopolitik bölge inşasında Türkiye'nın dış politikasında temel aldığı araçlar, stratejileri ve uluslararası bağlantılara bu çalışma kapsamında değinilecektir.

Kore'den Libya'ya Türkiye'nin Yurtdışı Askeri Konuşlandırma Politikası ve Dış Politika

Muzaffer Şenel
İstanbul Kültür Üniversitesi

1950'de Kore Savaşı'na asker göndermesiyle başlayan politika aradan geçen 73 yılda hem kapsam hem de nitelik bakımından değişim göstermiştir. 1950-2023 arasında yaklaşık 80 kez asker gönderme tezkeresi TBMM'den geçti. Türkiye'nin yurtdışındaki askeri konuşlandırmalarının sayısı ve boyutu, özellikle son on yılda kademeli olarak arttı. Uluslararası çabalara katkı sağlamaktan kendi bireysel askeri konuşlandırmasını- Somali, Katar, Libya - yapmaya ve üslerini kurmaya dönüştü. Bu makalenin amacı, Türkiye'nin yurtdışı askeri konuşlandırma politikasının dönüşümünü analiz etmeye çalışmak ve özellikle askeri üs politikasına ve bunun dış politikası üzerindeki sonuçlarına odaklanmaktır. Türkiye'nin kendi askeri üslerini kurma amacını incelemek için öncelikle yukarıda bahsedilen dönüşümün nedenleri ve faktörleri ile Türk dış politikası üzerindeki etkisi üzerinde durulacaktır. Daha sonra yurtdışı askeri konuşlanmanın nedenleri incelenecektir. Son olarak ise askeri konuşlandırma politikasının Türk dış politikası üzerindeki yeri ve etkisi tartışılacaktır. Türkiye'nin politikası, Türk Dışişleri Bakanlığı'nın kitapları, makaleleri, raporları ve yayınları, Cumhurbaşkanlığı basın açıklamaları, karar vericilerin konuşmaları ve röportajları, gazete makaleleri ve röportajlar aracılığıyla incelenmektedir. Veriler, içerik ve söylem analizi metodolojileri kullanılarak incelenecektir.

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

13-15 Nisan 2023, İstanbul

PANEL 10B: TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA KİMLİK, NORM, PARADİGMA

Fulya Aksu, Altınbaş Üniversitesi (moderatör)

- **Türk Ulusal Kimliğinde 'Vatan' Kavramının Mekansal İnşası: Türk Dış Politikasında Avrupa'nın Yeri**

Rahime Süleymanoğlu Kürüm, Bahçeşehir Üniversitesi ve Elif Gençkal Eroler, İstanbul Topkapı Üniversitesi

- **'Westphalia-Sistemi' ve 'Millet-Sistemi' Arasında Yolunu Arayan Türk Dış Politikası**

Kemal Çiftçi, Giresun Üniversitesi

- **Türk Dış Politikasında Millet-i Hâkime Paradigması**

Ozan Kuyumcuoğlu, İstanbul Bilgi Üniversitesi

- **Türk Dış Politikasının Yeni Doktrini: Girişimci ve İnsani Dış Politika**

Burç Aka, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

- **Dış Politika Rollerinin Kültürel Kökenleri: Ülkeler Arası Bir Analiz**

Toygar Halistoprak, Antalya Bilim Üniversitesi ve Işıl Cerem Cenker Özek, Antalya Bilim Üniversitesi

Türk Ulusal Kimliğinde 'Vatan' Kavramının Mekansal İnşası: Türk Dış Politikasında Avrupa'nın Yeri

Rahime Süleymanoğlu Kürüm - Elif Gençkal Eroler
Bahçeşehir Üniversitesi - İstanbul Topkapı Üniversitesi

Bu çalışma, 2000 sonrası dönemde Türk ulusal kimliğinin siyasi seçkinler ve dış politika yapıcılar tarafından coğrafi, tarihi ve kültürel mekânsallaştırmasına odaklanmaktadır. Ulusal kimliğin oluşumu ile vatanın mekânsal inşası arasındaki yakın ilişki dikkate alındığında, çalışmamız Türk ulusal kimliğinin çeşitli uygarlık bileşenleri arasında gezinen farklı uluslarüstü vizyonlarla inşa edildiğini ortaya koymaktadır. Buna göre, Türkiye'yi "köprü ülke" olarak algılayan Kemalistlerin Batı eksenli veya Avrupa merkezli jeopolitik söylemleri Soğuk Savaş sonrası dönemde Osmanlı mirası üzerinden Türkiye'nin "kimlik alanını" genişletmeyi hedefleyen daha iddialı bir "merkez ülke" jeopolitik söylemine dönüşmüştür. Bu dönüşüme paralel olarak 2000'li yıllarda Türk vatanı "medeniyetler beşiği" olarak tahayyül edilmiş, ancak milli kimlik Batı (Avrupa) karşı olarak inşa edilmemiştir. 2010 sonrasında ise İslami kültüre ve Osmanlı jeopolitik alanına belirgin bir vurgu yapılması dış politika yapıcıların ulusal kimlik algısının ulusal sınırların ötesine geçtiğini göstermektedir ki bu durum Türkiye'nin önceki yıllardaki mekânsal ve kimlik inşalarından bir sapma oluşturmaktadır. Söz konusu tarihsel sapma ya da kopuş Batı'ya ilişkin dış politika söylemlerinde de gözlemlenir, zira Batı (Avrupa) ilerleme ve medeniyet açısından daha önce hiç bu dönemdeki kadar değersizleştirilmemiştir.

'Westphalia-Sistemi' ve 'Millet-Sistemi' Arasında Yolunu Arayan Türk Dış Politikası

Kemal Çiftçi
Giresun Üniversitesi

Avrupa'da kilise-devlet ayrışmasının bir sonucu olarak ortaya çıkan ve Protestanlar ile Katolikler arasında 1618'de Orta Avrupa'da patlak veren ve 1648'de sona eren Otuz Yıl Savaşları, ulus-devlet anlayışına dayanan "Westphalia Sistemi"nin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Uluslararası ilişkilerin kuramsal okuması, yaygın olarak, Avrupa'da ortaya çıkan ve Avrupa dışına taşan "Westphalia-Sistemi" üzerinden üretilen kavramlarla izah edilmektedir. "Westphalia-Sistemi"nin ulus-devlet anlayışına bağlı olarak ortaya çıktığı dönem boyunca Osmanlı İmparatorluğu'nda "Millet-Sistemi" vardı. Bu sistemde, farklı etnik gruplara mensup olmalarına, farklı coğrafyalarda yaşamalarına ve farklı dilleri konuşmalarına bakılmaksızın tüm Müslümanlar tek bir "Millet" olarak kabul edilmiştir. Müslüman olmayanlar da yine etnik-mezhepsel-dinsel kimliklerine göre "Millet" olarak tanımlanmışlardır. "Millet-Sistemi", "Westphalia-Sistemi"nin ürettiği ulusçuluk akımlarının yayılmasıyla birlikte 19. yüzyılda bir krizle karşılaşmış ve neticede Osmanlı İmparatoluğu'nun dağılmasıyla birlikte sona ermiştir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun ardılı olarak ortaya çıkan Türkiye Cumhuriyeti'de "Westphalia-Sistemi"nin ürettiği "ulus-devlet"lerden bir tanesi olmuş ve dış politikasını da bu bağlamda oluşturmuştur. Bununla birlikte; Türkiye'de, 3 Kasım 2002 genel seçimlerinden, siyasal İslamcı bir gelenekten gelenler tarafından kurulan Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)'nin zaferle çıkmasından bu tarafa "Westphalia-Sistemi" ile "Millet-Sistemi" veya ulus-devlet ile ümmet/millet kavrayışı üzerinden bir siyasal ve düşünsel güç mücadelesi yaşandığı açıktır. Türkiye, ulus-devlet olarak inşa edilirken modern uluslararası ilişkiler kavrayışı çerçevesinde bir dış politika tesis etmiştir. Uluslararası koşullar elverdikçe de kendisini "merkez ülke" olarak konumlandırarak belli bazı prensipler doğrultusunda etkisini arttırma çabası içerisinde bulunmuştur. Osmanlı coğrafyası üzerinde gerek Osmanlılık kimliğini canlandırarak gerekse de İslamcılık kimliği üzerinden bir siyaset yürütmek, Türkiye'nin tarihsel gerçekliğini ve Osmanlı İmparatorluğu'nu çöküşe götüren nedenleri yanlış okumak anlamına gelmektedir. Nitekim; AKP hükümetleri döneminde izlerini gördüğümüz yeni-Osmanlıcılık ve yeni-İslamcılık olarak adlandırılan söylem ve politikaların, çevre coğrafyalarda beklenen karşılığı görmediği ortaya çıkmış ve sarsıntılı bir dönemin yaşanmasının akabinde, geleneksel dış politikaya dönülmek zorunda kalınmıştır. Türkiye'nin dış politikasını, 100 yıllık deneyimine uygun olarak tekrardan "Westphalia-sistemi"nin ürettiği kavramlar ile oluşturmaya başladığı izlenmektedir.

Türk Dış Politikasında Millet-i Hâkime Paradigması

Ozan Kuyumcuoğlu

İstanbul Bilgi Üniversitesi

19. yüzyılda Osmanlı siyasi seçkinlerini etkisi altına alan Millet-i Hakime düşüncesi İmparatorluğun dini ve etnik kompozisyonuna hiyerarşik bir şekil vermeyi planlar. Buna göre İmparatorluğun sahibi Müslümanlardır ve Gayrimüslimlerin bu gerçeği kabul etmeleri beklenir. Müslümanlar arasında da hiyerarşik bir yapılanma söz konusudur. Osmanlı'yı kuran, genişleten ve yöneten Türkler diğer Müslüman unsurların koruyucusudur. Bu düşünce II. Abdülhamid döneminde zımnen dile getirilirken II. Meşrutiyet döneminde açıkça telaffuz edilir ve pratiğe dökülmeye çalışılır. Cumhuriyet yıllarında ise entelektüel çevrelerinde varlığını sürdüren Millet-i Hakime paradigması, Türkiye'nin eski Osmanlı coğrafyasında yaşayan halkların koruyuculuğunu üstlenmesini savunur. Demokrat Parti iktidarında ise bu düşünce Türk dış politikasına yön vermeye başlar. Siyasi seçkinlerin Ortadoğu coğrafyasını komünizme karşı koruma motivasyonu bu çerçevede değerlendirilebilir. Altmışlı ve yetmişli yıllarda milliyetçi ve mukaddesatçı çevreler Türkiye'nin tarihten gelen koruyucu ve düzenleyici rolünü oynamasını talep eder. Ancak bu talepler seksenli yıllarda Anavatan Partisi iktidarında karşılık bulur. Bu dönemde Ortadoğu'daki ekonomik etkinliğini arttırırken İran-Irak ve Arap-İsrail ihtilaflarında arabuluculuk üstlenmeye çalışır. Başbakan Turgut Özal ise Türkiye'nin bölgede artan etkisine dikkat çekerek tarihten gelen düzenleyici ve kurucu misyonunu hatırlatır. Doksanlı yıllarda Dışişleri Bakanı İsmail Cem Türkiye'nin yakın çevresinde yıldız gibi parladığını ileri sürer.

Bu düşüncenin bayraktarlığını iki binli yıllarda Adalet ve Kalkınma Partisi üstlenir. Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun, Arap baharı döneminde bölgedeki değişimin ancak Türkiye'nin önderliğinde gerçekleşebileceğini ileri sürmesi bu bağlamda anlaşılabilir. Bu sunumda Millet-i Hakime düşüncesinin Cumhuriyet dönemi süresince seçkinlerin zihin dünyasını şekillendirmeye devam ettiği ve Türkiye'nin kendisini güvenli ve güçlü hissettiği dönemlerde dış politikaya yön verdiği ileri sürülecektir.

Türk Dış Politikasının Yeni Doktrini: Girişimci ve İnsani Dış Politika

Burç Aka

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

Türk dış politika geleneği incelendiğinde dış politika yönelim ve stratejilerinin belirlenmesinde doktrinlerin hiç rolü olmadığı görülmektedir. Ne var ki bu geleneksel tutum, AK Parti iktidarları (2002 – halen) döneminde değişmeye başlamıştır. Önce "Türkiye modeli", akabinde "yeni Osmanlıcılık" ve 2016 yılından itibaren de "Girişimci ve İnsani Dış Politika" doktrinleriyle Ak Parti'nin Türk dış politikasını şekillendirme gayreti gözlenmektedir. Bu nedenle, Ak Parti iktidarları döneminde dış politika yönelimlerinin doktrinlere dayalı olarak belirlenmesini Türk dış politikasının yeni ve özgün bir özelliği olarak değerlendirmek mümkündür. Bu çalışmanın amacı, mevcut Türk dış politikasına dayanak olan Girişimci ve İnsani Dış Politika doktrinin genel kural ve ilkelerini ortaya koymak, misyon ve vizyonunu tanıtmak, eksiklik ve çelişkilerini tartışmaktır. Çalışma iki ana argüman üzerine bina edilmiştir: Birincisi, girişimci ve insani dış politika Ak Parti'nin siyasal perspektifi ile geleneksel Türk dış politikasının sentezlenmesidir. Yeni doktrin Atatürk'ün Yurtta Sulh Cihanda Sulh ilkesine ısrarlı vurgu yaparken aynı zamanda insani dış politika boyutuyla Müslüman ülkelerle "İslami Uluslararasıcılık" amacı gözetir. İkincisi, JDP iktidarı, söz konusu doktrinle sağlanacak prestijle Türkiye'nin uluslararası sistemsel rolünü "sisteme reaksiyon veren" devletten "sistemi etkileyen" devlete yükseltmeyi hedeflemektedir. Sunum, Türkiye'nin girişimci ve insani dış politika doktrinin dış politika yönelim ve stratejisine etkisini Dışişleri Bakanlığı'nın 2016 – 2021 yılları arasındaki faaliyet raporları ile 2019 – 2023 Stratejik Planı belgesi ışığında birincil kaynaklarla ele alacak ve elden edilen bulguları neo-klasik realizm çerçevesinde tartışacaktır.

Dış Politika Rollerinin Kültürel Kökenleri: Ülkeler Arası Bir Analiz

Toygar Halistoprak - Işıl Cerem Cenker Özek
Antalya Bilim Üniversitesi

Rol Kuramı, dış politika eylemlerinin gerçekleştirildiği ve gerekçelendirildiği geniş sosyal bağlamın anlaşılması için kullanılan bir çerçeve sunmaktadır. Kuram, rol kavramlarının yalnızca maddi çıkarlar üzerine inşa edilmediğini, aynı zamanda belirli düşünsel değişkenlerce etkilendiğini öne sürer. Ne var ki, önemli bir düşünsel unsur olan, rollerin yerel kültürel kökleri literatürde yeterince incelenmemiştir. Bu makale, rol kuramı ile yerel siyasal kültür çalışmaları arasında bir köprü kurmaktadır. Ülkeler arası bir analiz yoluyla kültürel değerler ile dış politika rolleri arasındaki nedensellikleri ve korelasyonları irdelemeyi amaçlamaktadır. Makale, üç yıllık bir araştırma projesinin ön bulgularını sunmaktadır. Proje kapsamında, 1990'dan 2020'ye kadar olan otuz yıllık bir dönemde, kültürel değişkenler ve dış politika rollerinden oluşan bir veri seti inşa ederek, Türkiye, ABD, İngiltere, Rusya ve Almanya olmak üzere beş ülkedeki iktidar partilerinin yürütme organı başkanlarının konuşmaları ve politika belgelerinin içerik analizini yapmaktayız. Proje, hangi yerel kültürel değerlerin ne tür dış politika rollerini desteklediğini keşfetmek için veri seti üzerinde gerçekleştirilecek olan istatistiksel analiz yöntemlerinden yararlanmaktadır. Bağımsız değişkenimiz olan kültürel değişkenlerin ölçümü için Inglehart'ın geleneksel/seküler ve hayatta kalma/kendini ifade etme ölçeği kullanılırken, bağımlı değişkenimiz olan dış politika rollerini analiz etmek için Holsti (1970) tarafından tanımlanan rol kategorilerinden yararlanılmakta ve bu roller iddialı, işbirlikçi, tarafsız ve meydan okuyan olmak üzere dört ana kategoride ele alınmaktadır.

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

13-15 Nisan 2023, İstanbul

Katılımcılar

(Soyadı sırası ile)

AD SOYAD	KURUM
Necmettin Acar	Dr. Öğr. Üyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi
Arıkan Açar	Dr., Yaşar Üniversitesi
Ömer Ak	Danışman, Türkiye Büyük Millet Meclisi
Burç Aka	Prof. Dr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Emel Akçalı	Doç. Dr., Kadir Has Üniversitesi
Burak Akçapar	Büyükelçi, T.C. Dışişleri Bakan Yardımcısı
Sinem Akgül Açıkmeşe	Prof. Dr., Kadir Has Üniversitesi
Pırıl Akın Ocak	Öğr. Gör., Ankara Üniversitesi
Fulya Aksu	Doç. Dr., Altınbaş Üniversitesi
Zeynep Alemdar	Prof. Dr., Okan Üniversitesi
Mustafa Aydın	Prof. Dr., Kadir Has Üniversitesi
Gamze Bal	Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Gizem Balcı	Doktor Adayı, İstanbul Üniversitesi
Evren Balta	Prof. Dr., Özyeğin Üniversitesi
Hasan Basri Barıt	Doktora Öğrencisi, Koç Üniversitesi
Seray Baykal	Doktor Adayı, İstanbul Üniversitesi
Başar Baysal	Doç. Dr., Ankara Bilim Üniversitesi
Emre Metin Bilginer	Dr., Kadir Has Üniversitesi
Melike Bozkurt	Yüksek Lisans Öğrencisi, Kadir Has Üniversitesi
Erhan Büyükakıncı	Prof. Dr., Galatasaray Üniversitesi
Can Cemgil	Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi
Işıl Cerem Cenker Özek	Doç. Dr., Antalya Bilim Üniversitesi
Mitat Çelikpala	Prof. Dr., Kadir Has Üniversitesi

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

13-15 Nisan 2023, İstanbul

AD SOYAD	KURUM
Çağrı Çevik	Bağımsız
Kemal Çiftçi	Doç. Dr., Giresun Üniversitesi
Tülin Daloğlu	Gazeteci, KRT TV
Attila Gökhun Dayıoğlu	Dr., Bağımsız
Orçun Demir	Arş. Gör., TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
Doğan Demirkıran	Arş. Gör., Üsküdar Üniversitesi
Tarkan Deniz	Danışma Kurulu Üyesi, Beykoz Üniversitesi
Esra Dilek	Dr., Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi
Samiratou Dipama	Dr., Thomas Sankara Üniversitesi
Cihan Dizdaroğlu	Dr., Başkent Üniversitesi
Mert Can Duman	Türkiye Büyük Millet Meclisi
Aslı Ege	Doç. Dr., Marmara Üniversitesi
Muharrem Ekşi	Doç. Dr., Kırklareli Üniversitesi
Sinan Eraydın	Kıdemli Araştırmacı, CSFI
Ayça Ergun	Prof. Dr., Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Çağrı Erhan	Prof. Dr., Altınbaş Üniversites
Özgün Erler Bayır	Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi
Erman Ermihan	Doktor Adayı, Kadir Has Üniversitesi
Elif Gençkal Eroler	Dr., İstanbul Topkapı Üniversitesi
Ayşegül Gökalp Kutlu	Dr., Kocaeli Üniversitesi
Evrim Görmüş	Dr., MEF Üniversitesi
Senem Görür	Gazeteci, Medyascope
Ayşe Lale Günel	Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Ceren Gürseler	Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

13-15 Nisan 2023, İstanbul

AD SOYAD	KURUM
Mehmet Gürsu	Dr., Bağımsız
Serhat Güvenç	Prof. Dr., Kadir Has Üniversitesi
Kadri Gürsel	Gazeteci, Halk TV
Burak Hacıoğlu	Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi
Toygar Halistoprak	Dr., Antalya Bilim Üniversitesi
Fulya Hisarlıoğlu	Dr., Kadir Has Üniversitesi
Aslıhan Iğdır Akaras	Dr., Iğdır Üniversitesi
Aynura İmranova	Doktora Öğrencisi/Araştırmacı-Yazar, Yeni Birlik Gazetesi
Güler Kalay	Dr., Üsküdar Üniversitesi
Ersin Kalaycıoğlu	Prof. Dr., Sabancı Üniversitesi
Zekiye Nazlı Kansu	Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Dilek Karabacak	Doktor Adayı/Öğretim Görevlisi, Milli Savunma Üniversitesi
Funda Karadeniz	Dr., Gaziantep Üniversitesi
Orhan Karaoğlu	Dr./Uzman, Cumhurbaşkanlığı Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu
H. Emrah Karaoğuz	Dr., Kadir Has Üniversitesi
Sezen Kaya Sönmez	Doktor Adayı, Kadir Has Üniversitesi
Latife Kınay Kılıç	Doktora Öğrencisi, Bilkent Üniversitesi
Levent Kırval	Doç. Dr., İstanbul Teknik Üniversitesi
Gülsün Kızılağıl	Araştırmacı/Doktora Öğrencisi, Milli Savunma Üniversitesi
Gökhan Koçer	Prof. Dr, Karadeniz Teknik Üniversitesi
Safura Koçoğlu Eyiler	Arş. Gör., Üsküdar Üniversitesi
Berin Koyutürk	Arş. Gör., Milli Savunma Üniversitesi
Havva Kök Arslan	Prof. Dr., Üsküdar Üniversitesi
Ozan Kuyumcuoğlu	Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

13-15 Nisan 2023, İstanbul

AD SOYAD	KURUM
Murat Lütem	Büyükelçi, Analiz ve Eşgüdüm Genel Müdürü, T.C. Dışişleri Bakanlığı
İrem Nart	Arş. Gör., Kocaeli Üniversitesi
Baskın Oran	Prof. Dr., Ankara Üniversitesi SBF Emekli Öğretim Üyesi
Şevket Ovalı	Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi
Tolga Ökten	Öğretim Görevlisi, Milli Savunma Üniversitesi
Ersoy Önder	Dr. Öğr. Üyesi, Girne Amerikan Üniversitesi
Gencer Özcan	Prof. Dr., İstanbul Bilgi Üniversitesi
Habibe Özdal	Dr., İstanbul Okan Üniversitesi
Özgür Özdamar	Doç. Dr., Bilkent Üniversitesi
Merve Suna Özel Özcan	Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi
Fatih Özgüven	Doktora Öğrencisi, Trakya Üniversitesi
Mehmet Özkan	Prof. Dr., Milli Savunma Üniversitesi
Arda Özkan	Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Üniversitesi
Laçin İdil Öztığ	Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
Emel Parlar Dal	Prof. Dr, Marmara Üniversitesi
İnan Rüma	Doç. Dr., İstanbul Bilgi Üniversitesi
Yuksel Samast	CEO, Verion Teknoloji
Yaşar Sarı	Prof. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Ayçe Sepli	Dr./Arş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi
Arif Serin	Doktora Adayı, Kadir Has Üniversitesi
Abdurrahim Sıradağ	Dr. Öğr. Üyesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Aşkın İnci Sökmen Alaca	Doç. Dr., İstanbul Arel Üniversitesi
Doğuş Sönmez	Arş. Gör., Kadir Has Üniversitesi
Rahime Süleymanoğlu Kürüm	Doç. Dr., Bahçeşehir Üniversitesi

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

13-15 Nisan 2023, İstanbul

AD SOYAD	KURUM
Güngör Şahin	Doç. Dr., Milli Savunma Üniversitesi
Seval Şahin	Doktor Adayı, Dokuz Eylül Üniversitesi
Yakup Şahin	Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi
Muzaffer Şenel	Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Kültür Üniversitesi
Deniz Şenol Sert	Prof. Dr., Özyeğin Üniversitesi
Özge Taşkın	Doktor Adayı, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
Ersin Tayfun	Doktora Öğrencisi, İnönü Üniversitesi
Azime Telli	Doç. Dr., Mersin Üniversitesi
Itır Toksöz	Dr., Doğuş Üniversitesi
Mehmet Ali Tuğtan	Dr., İstanbul Bilgi Üniversitesi
Murat Çağrı Tuna	Arş. Gör., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Sinem Ünaldılar	Doç. Dr., Ege Üniversitesi
Çağdaş Üngör	Prof. Dr., Marmara Üniversitesi
Karel Valansi	Doktor Adayı, Kadir Has Üniversitesi
Haldun Yalçınkaya	Prof. Dr., TOBB-Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
Gülara Yenisey	Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi
Mustafa Yıldız	Arş. Gör., Kocaeli Üniversitesi
Atakan Yılmaz	Arş. Gör., Bahçeşehir Üniversitesi
Barçın Yinanç	Gazeteci, T24
Pınar Yürür	Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Uluslararası İlişkiler Dergisi Yeni Abonelere Özel Kampanya

Yeni abonelik yaptıran herkese derginin son 5 cildini veya isteyecekleri herhangi 20 eski sayısını ücretsiz gönderiyoruz.

Teklif stoklarla sınırlıdır.
Kargo alıcıya aittir.

Detaylı bilgi : uidergisi@gmail.com

ULUSLARARASI İLİŞKİLER

Global Academy
Sapere Aude

Global Akademi küresel gelişmeler ile ilgili olarak bağımsız, tarafsız, bilimsel bilgiye dayanan araştırmalar gerçekleştirmek, basit ve anlaşılır veri üretmek, ihtiyaç duyan kişi ve kurumlara danışmanlık ve çözüm ortaklığı sunmak, eğitim, yayın ve yayım faaliyetlerinde bulunmak ve küresel düzeyde insanlığın karşılaştığı sorunları anlama, anlatma ve çözüm bulma çabalarına katkıda bulunmak amacıyla kurulmuştur.

Global Akademi yatay düzlemde ortak çalışmanın hâkim olduğu, gönüllü üretim ile proje-bazlı çalışmaların bir arada yürütüldüğü, her tür bilgi, fikir, yorum ve analizin serbestçe ve kapsamlı tartışılması yoluyla mükemmeliyetin hedeflendiği bir araştırma ve öğrenme merkezidir.

Farklı öğrenme yöntemleri, araştırma usulleri ve akademik alışkanlıkların bir arada değerlendirilebildiği bugünün dünyasında **Global Akademi** çalışmalarını disiplinler ötesi bir anlayışla sürdürmeyi hedeflemektedir. Farklı bakış açıları, araştırma yöntemleri ve bilme pratiklerinin sağlayacağı alternatif düşünme ve üretme süreçlerinin geçmişi, günceli ve geleceği anlama ve öngörmeyi kolaylaştıracağına inananları bir araya getiren bir paylaşım platformu olarak **Global Akademi**, çalışmalarında enformel iş birliği pratikleri, ortaklaşa üretim yöntemleri ile sonuç odaklı çalışma ve bütüncül yaklaşımları tercih etmektedir.

Ulusal ve uluslararası alanda karar vericiler, sivil toplum oluşumları, şirketler, yatırımcılar, araştırmacılar ve kamuoyları arasında bilgiye dayalı diyalog ve etkileşimi kolaylaştırmayı hedefleyen **Global Akademi**, ulusal ve uluslararası düzeyde benzeri kuruluşlar ile işbirliği, ortak üretim, proje geliştirme ve değerlendirme faaliyetlerinde bulunur.

/ TRGlobalAcademy

www.globacademy.org

PANORAMA

Uluslararası politika konularında güncel uzman yorumları

uikpanorama.com

@uikpanorama

UİK
ULUSLARARASI İLİŞKİLER KONSEYİ

SECOPEDIA

Çevrimiçi Güvenlik Ansiklopedisi

Güvenlik Konuları

Bölgesel Güvenlik

Güvenlik Kuramları

Kurumlar ve Güvenlik

Temel Kavramlar

www.secopedia.org

NATO
OTAN

DPA
DIŞPOLİTİKA AKADEMİSİ

VI. DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ

Türk Dış Politikasının Yüzyılı

Destekleyenler

UİK ULUSLARARASI İLİŞKİLER KONSEYİ

TÜRKİYE CUMHURİYETİ DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

Global Academy

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ 1997